OBSAH

1. Výkonnosť slovenskej ekonomiky a pozícia odvetvia pôdohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR 2

2. Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva a potravinárstva SR 4

2.1. Poľnohospodárstvo 4

2.2. Potravinárstvo 25

3. Rozvoj vidieka 31

4. Regionálny rozvoj 31

5. Zahraničný obchod 33

6. Výdavky rozpočtovej kapitoly MPRV SR 35

7. Ekonomika krajín Európskej únie 37

8. Závery a odporúčania 41

8.1. Závery 41

8.2. Odporúčania 43

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2017

(ZELENÁ SPRÁVA)

1. Výkonnosť slovenskej ekonomiky a pozícia odvetvia pôdohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Podľa údajov ŠÚ SR, z makroekonomického pohľadu ekonomika SR, vyjadrená **hrubým domácim produktom** (HDP), v roku 2017 medziročne zaznamenala zvýšenie v bežných aj stálych cenách.

Subjekty v SR v roku 2017 vytvorili HDP v objeme 84 985,2 mil. € v bežných cenách (81 724,8 mil. € v stálych cenách), ktorý sa oproti roku 2016 zvýšil (4,7 % v b. c.; 3,4 % v s. c.).

Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) v bežných cenách dosiahla 18 018,2 mil. € a medziročne sa zvýšila v bežných cenách (4,8 %) aj v stálych cenách (3,2 %).

Zo SR sa do zahraničia vyviezol tovar za 74,8 mld. € a dovoz predstavoval 71,8 mld. €. Aj pri rýchlejšej dynamike rastu dovozu oproti vývozu, **saldo zahraničného obchodu SR** medziročne kleslo o 17,8 %, z 3,6 mld. € v roku 2016 na 3,0 mld. € v roku 2017.

Priemerná **miera inflácie** v roku 2017 dosiahla úroveň 1,3 % a medziročne sa zvýšila o 1,8 p. b. Tým sa rokom 2016 ukončilo trojročné obdobie deflácie (záporná hodnota miery inflácie).

Počet pracujúcich[1)] v hospodárstve SR sa zvýšil (1,5 %) z 2 492,1 tisíc osôb v roku 2016 na 2 530,7 tisíc osôb v roku 2017. Počet nezamestnaných klesol (15,8 %) z 266 tis. osôb v roku 2016 na 224 tis. osôb v roku 2017, čo sa odrazilo v znížení (1,6 p .b.) priemernej miery nezamestnanosti, ktorá dosiahla 8,1 %.

V roku 2017 sa **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR medziročne zvýšila o 4,6 % (z 912 € v roku 2016) na 954 €, s rýchlejšou dynamikou rastu o 1,3 p. b. v porovnaní s rokom 2016. Pomalšie ako nominálna, sa zvýšila reálna mzda (3,3 %).

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva[2)] a potravinárstva[3)]

Hlavné ekonomické ukazovatele sa podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2017 oproti roku 2016 vyvíjali diferencovane.

Ukazovatele **hrubá pridaná hodnota (HPH), hrubá produkcia a medzispotreba** sa **v roku 2017** v bežných ako aj stálych cenách zvýšili v ekonomike SR a v pôdohospodárstve

[1] počet pracujúcich podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS); v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktivačných prácach; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky, nie celého podniku

[2] pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

[3] výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

len pri HPH v bežných cenách, v zvyšných týchto ukazovateľoch za pôdohospodárstvo bol pokles (za odvetvie výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov týmito ukazovateľmi ani ukazovateľom hrubá produkcia v stálych cenách za pôdohospodárstvo za aktuálny rok ŠÚ SR nedisponoval).

Ukazovateľ **THFK** v bežných cenách sa medziročne zvýšil v pôdohospodárstve a v ekonomike SR tak v bežných ako aj v stálych cenách, kým v potravinárstve sa znížil (za pôdohospodárstvo a potravinárstvo THFK v stálych cenách nebol dostupný).

Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila v ekonomike SR aj v pôdohospodárstve (za potravinárstvo bol metodicky zodpovedajúci údaj nedostupný). V pôdohospodárstve sa priemerná mzda medziročne zvýšila o 2,4 % na 735 € (zo 718 € v roku 2016). Medzi ekonomikou SR a pôdohospodárstvom pretrvávala naďalej mzdová disparita. V porovnaní s priemerom ekonomiky SR bola mzda v pôdohospodárstve nižšia o 22,96 %.

Zahraničný obchod pri agropotravinárskych výrobkoch dosiahol záporné saldo (-1 402 mil. €), ktoré sa medziročne opäť prehĺbilo. V ekonomike SR zahraničný obchod dosiahol kladné saldo na úrovni 2 996 mil. €, ktoré sa medziročne znížilo (17,8 %).

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná mzda, zahraničný obchod) ekonomiky SR a jej odvetví - pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na ekonomike SR tak, že v roku 2017:

- podiel **pôdohospodárstva** na ekonomike SR **sa znížil** pri všetkých hodnotených ukazovateľoch, a to nasledovne: pri priemernej mzde (1,69 p. b.), medzispotrebe (0,21 p. b. v s. c.), pri medzispotrebe (0,18 p. b. v b. c.), pri HPH v stálych cenách (0,16 p. b.), pri zamestnanosti (0,14 p. b.), HPH v bežných cenách (0,07 p. b.) a THFK v bežných cenách (0,01 p. b.).
- podiel **potravinárstva** na ekonomike SR **sa znížil** pri THFK v bežných cenách (0,12 p.b.). (Vývoj pri ostatných ukazovateľoch sa pri potravinárstve nedá pre nedostupnosť údajov za rok 2017 vyhodnotiť, ale ilustratívne sú v tabuľke v texte uvedené údaje za rok 2016.)
- podiel **zahraničného obchodu agropotravinárstva SR** na zahraničnom obchode SR **sa znížil** tak na celkovom dovoze (0,28 p. b.) ako aj na celkovom vývoze (0,25 p. b.).

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Tabuľka 1

Ukazovateľ	Podiel v %		Rozdiel 2017- 2016
	2016	2017	
Podiel pôdohospodárstva na:			
- hrubej pridanej hodnote (b. c.)[1)]	3,68	3,61	-0,07
- hrubej pridanej hodnote (s. c.)[1)]	3,82	3,66	-0,16
- medzispotrebe (b. c.) [1)]	2,36	2,18	-0,18
- medzispotrebe (s. c.) [1)]	2,38	2,17	-0,21
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.)[1)]	2,50	2,49	-0,01

- zamestnanosti [1)]	3,13	2,99	-0,14
- priemernej mzde [1)] *	78,73	77,04	-1,69
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:			
- hrubej pridanej hodnote (b. c.)[1)]	1,44	-	-
- hrubej pridanej hodnote (s. c.)[1)]	0,91	-	-
- medzispotrebe (b. c.) [1)]	2,26	-	-
- medzispotrebe (s. c.) [1)]	2,36	-	-
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.)[1)]	1,60	1,48	-0,12
- zamestnanosti [1)]	1,93	-	-
- priemernej mzde [1)] *	89,69	-	-
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:			
- vývoze [2)]	4,04	3,79	-0,25
- dovoze [2)]	6,18	5,90	-0,28

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov:
[1)] vypočítané z údajov vyžiadaných zo ŠÚ SR a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE (vstupné údaje podľa ŠÚ SR sú k hrubej pridanej hodnote a medzispotrebe za rok 2016 polodefinitívne a za rok 2017 predbežné)
[2)] ŠÚ SR, údaje za rok 2017 sú predbežné (marec 2018)
Vysvetlivky:
* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike;
skratka: s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2010
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

2. Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva a potravinárstva SR

2.1. Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov, dosiahlo za rok 2017 **kladný výsledok hospodárenia,** t.j. zisk pred zdanením vo výške 60,2 mil. €. V porovnaní s rokom 2016 sa jeho úroveň mierne zvýšila o 11,5 mil. € (23,6 %). Pozitívny vývoj bol ovplyvnený cenovým faktorom - **nárastom cien poľnohospodárskych výrobkov, pri hmotnostnom poklese hrubej poľnohospodárskej produkcie, najmä rastlinnej. Kladný výsledok hospodárenia bol dosiahnutý aj vplyvom stability vyplácania podpôr pri súčasne medziročnom zlepšení speňažovania živočíšnej produkcie, čo čiastočne vykompenzovalo celkový pokles tržieb z rastlinnej produkcie.** Bez podpôr by bola väčšina podnikov stratová. Rok 2017 bol vo výsledku hospodárenia pozitívnejší, nielen v porovnaní s predchádzajúcim rokom, ale aj s päťročným priemerom rokov 2012-2016 a výškou bol tretí najvyšší po roku 2000. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 32,5 % a priamych platieb na výnosoch 17,2 %. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

v mil. € bežné ceny, index v %, podiel v % Tabuľka 2

Ukazovateľ	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/∅2012-2016
Výnosy	2461,5	2 298,4	2 389,4*	104,0	97,1
Náklady	2422,6	2 249,7	2 329,2*	103,5	96,1
Výsledok hospodárenia*	38,9	48,7	60,2*	123,6	154,6
Pridaná hodnota	412,9	450,3	444,7	98,8	107,7
Tržby za vlastné výrobky	1553,8	1 592,8	1650,2	103,6	106,2
- z toho: rastlinné	872,6	927,2	921,0	99,3	105,5
živočíšne	681,2	665,6	729,2	109,6	107,0
Tržby za tovar **	274,1	285,5	285,0	99,8	104,0
Nákladová rentabilita	1,6	2,2	2,6	-	-
Podpory spolu	764,3	694,7	776,1	11,7	1,5
Podiel celkových podpôr na výnosoch	31,0	30,2	32,5	-	-
Podiel priamych platieb na výnosoch	15,7	17,8	17,2	-	
Podiel ziskových podnikov **	70	76	72	-	-

Prameň: ŠÚ SR, 2016, ∅ 2012-2016, 2017 - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4/2017, * predbežný údaj z IL MPRV SR,** IL MPRV SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ekonomické výsledky poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré faktory a to:

- rýchlejší rast ***výnosov*** (4,0 %) ako ***nákladov*** (3,5 %) prispel k nárastu nákladovej rentability,
- variabilný vývoj ***finančných objemov*** produkčnej výkonnosti odvetvia t.j. pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách (5,7 %), najmä pokles rastlinnej produkcie (10,8 %) a nižší nárast živočíšnej produkcie (3,3 %),
- variabilný vývoj ***hmotnostných objemov*** produkcie v dôsledku poklesu vyprodukovaných množstiev v rastlinnej výrobe všetkých produkčne rozhodujúcich komodít (okrem ovocia) s najvyšším výpadkom produkcie obilnín (28,1 %) a cukrovej repy (18,3 %) a nárastu v živočíšnej výrobe (4,6 %),
- ***nárast tržieb za vlastné výrobky*** v dôsledku zvýšenia cien poľnohospodárskych výrobkov (4,7 %) a to tak výrobkov rastlinnej výroby (4,4 %) ako aj živočíšnej výroby (5,5 %), pri súčasnom poklese celkových tržieb za rastlinné výrobky (0,7 %) a výraznom náraste celkových tržieb za živočíšne výrobky (9,6 %),
- ***zvýšenie cien poľnohospodárskych výrobkov*** (4,7%) a to tak rastlinnej (4,4 %) ako aj živočíšnej výroby (5,5 %), najväčší nárast cien rastlinných výrobkov bol u obilnín (7,5 %), a zo živočíšnych výrobkov u konzumných slepačích vajec (34,0 %) a surového kravského mlieka (11,0 %),
- ***zvýšenie cien nákladových faktorov*** pod vplyvom mierneho nárastu cien dodávok do poľnohospodárstva (0,5 %), najmä energií a mazív (11,3 %), strojov a zariadení (8,1 %) a poklesom cien hnojív a zlepšovadiel pôdy (9,0 %),

- ***nárast podpôr*** (11,7 %) v dôsledku ich zvýšenia zo zdrojov EÚ (11,6 %) a národných zdrojov SR (12,1 %),
- nárast podpôr pod vplyvom vyššieho nárastu finančných prostriedkov z PRV SR 2014-2020 (43,5 %) a nižšieho nárastu priamych podpôr (1,0 %),
- vyplatenie významnej časti podpôr za rok 2017 v prvom polroku 2017, ovplyvnilo výnosy a cash flow podnikov,
- ***nepriaznivé klimatické podmienky*** počas vegetácie, predovšetkým extrémne sucho ovplyvňujúce intenzitu výroby najmä v produkčných regiónoch Slovenska s dosahom na celkovú rastlinnú produkciu s výpadkom tržieb 20 mil. €, ale aj lokálny výskyt jarných mrazov postihol ovocné sady a vinice, porasty cukrovej repy a repky ozimnej a lokálne prívalové dažde v niektorých regiónoch Slovenska, a tiež škody spôsobené lesnou zverou najmä na repke olejnej,
- trend dominancie podielu rastlinnej (60,4 %) pred živočíšnou (39,6 %) produkciou,
- ***pokles hektárových úrod väčšiny komodít rastlinnej výroby*** s dosahom na zníženie ich naturálnej – hmotnostnej produkcie a to obilnín (28,1 %) z nich najmä pšenice (27,3 %), kukurice na zrno (37,7 %), cukrovej repy (18,3 %), zemiakov (25,5 %), olejnín (0,3 %) okrem ovocia, zeleniny a muštového hrozna,
- ***vyššia naturálna produkcia*** takmer všetkých rozhodujúcich skupín jatočných zvierat a to jatočného hovädzieho dobytka (8,6 %), ošípaných (5,6 %), kôz (22,4 %), jatočnej hydiny (1,9 %), mlieka kravského (0,5 %), slepačích vajec (2,4 %), okrem produkcie jatočných oviec a produktov oviec.
- ***stagnácia úrokových sadzieb*** s dosahom na nárast celkových úverov (9,6 %), a tým zvýšenie nákladovosti úrokov,
- ***riadenia rizík*** manažérov podnikov s uplatnením racionalizačných opatrení vzhľadom na vývoj poľnohospodárskej produkcie, s dosahom na pokles zamestnancov (4,8 %) už druhý rok za sebou a tým celkovej agrárnej zamestnanosti,
- ***riadenie rizikovosti cenových vplyvov*** predaj - hedžing – poľnohospodárskych komodít na burze cez futures obchod, forwardové dohody o predaji produkcie v budúcnosti za vopred stanovené ceny, čo sa odrazilo v miernom zvýšení zásob poľnohospodárskych produktov (5,6 %),
- daňové zaťaženie poľnohospodárskych pozemkov,
- daňové licencie v závislosti od ročného obratu podnikov.

Poľnohospodárske podniky aj v roku 2017, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, optimalizovali nákladové faktory v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia. Ekonomika výrobkových odvetví bola rozhodujúca pri zmenách výrobnej štruktúry. Výnosy dosiahli úroveň 2 389,4 mil. €. Náklady dosiahli 2329,2 mil. € a rástli pomalším tempom (3,5 %) ako výnosy (4,0 %). Nárast cien vstupov, najmä energií, sa premietol do nákladovosti výnosov (99,6 €).

Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 650,2 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 921,0 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 729,2 mil. €. Medziročne vzrástli tržby o 3,6 %, čo súviselo najmä s rýchlejším

nárastom tržieb za živočíšne výrobky (9,6 %), pretože tržby za rastlinné výrobky klesli (0,7 %). Pozitívne je, že sa zmenil trend nárastu živočíšnych výrobkov, ktorý bol dlhodobo kontinuálne nižší ako výrobkov rastlinnej výroby.

Priemerná úroveň výsledku hospodárenia (pred zdanením) na hektár poľnohospodárskej pôdy bola 85,9 €. V početnosti podnikov dominovali ziskové podniky (72 %), ktorých podiel sa medziročne znížil o 4 p.b. Vysoký podiel ziskových podnikov (47,1 %) dosiahlo v priemere zisk na podnik len do 80 tis. €. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Už štvrtý rok sa uplatňujú daňové licencie právnických osôb, t.j. minimálna daň z príjmov v závislosti od ročného obratu a ostatných skutočností.

Na vytvorenom zisku poľnohospodárstva sa až na 70,0 % podieľali vysoko ziskové podniky s ročným ziskom nad 280 tis. € na podnik, ktorých bolo 7,8 %. Ich podiel na výmere poľnohospodárskej pôdy dosahoval 14,3 %, na výrobe 28,6 % a celkových podporách 14,2 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy a tým následne aj podporami.

Stratové podniky v poľnohospodárstve dosiahli 28 % s rozdielnou úrovňou straty na podnik. Ich podiel sa medziročne zvýšil o 4 p. b. Osobitnú skupinu stratových podnikov tvorili vysoko stratové podniky s podielom 3,2 % so stratou 280 tis. € a viac na podnik. Táto skupina podnikov negatívne ovplyvňuje úroveň priemerného výsledku hospodárenia a prispieva k polarizácii výsledkov podnikov.

Disponibilná výrobná základňa, t.j. poľnohospodárska pôda poľnohospodárskych podnikov bola aj v roku 2017 predpokladom zabezpečenia dostatočnej domácej produkcie. Manažéri poľnohospodárskych podnikov riadili riziká spojené s volatilitou cien komodít a v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, realizovali jej speňažovanie aj hedžingom cez futures trh, za vopred dohodnuté ceny. Na úrovni výrobkovej ekonomiky nebola dostatočná cenová úhrada nákladov realizáciou produkcie (produkty rastlinnej výroby), preto v snahe dosahovania efektívnosti podniky manažovali výrobu komodít a štruktúru výroby, tak aby nedochádzalo k nadbytku produkcie.

Poľnohospodárske podniky vo väčšine prípadov nedokázali vytvoriť efektívne odbytové organizácie, ktoré by boli schopné zabezpečiť pre spracovateľov suroviny v dostatočnom množstve, kvalite a so stabilnou celoročnou dodávkou. Len málo podnikov dokázalo vytvoriť fungujúce odbytové združenia ako je to v zemiakarstve, ovocinárstve, ale menej v sektore výroby mlieka a bravčového mäsa.

Graf 1 **Výnosy, náklady a výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby,** v mil. €

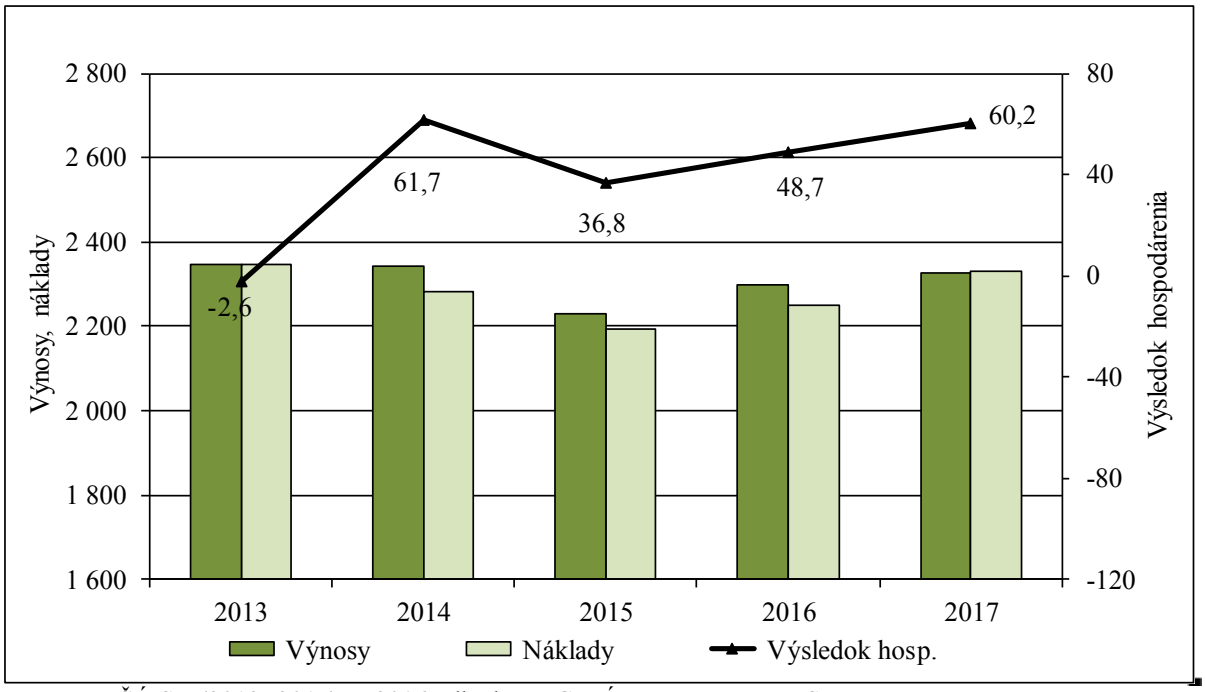

Prameň: ŠÚ SR (2012 -2015), r. 2016 odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR
Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Flexibilita pracovných síl bola naďalej manažovaná poľnohospodárskymi podnikmi vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. V kontexte s varírovaním produkčnej výkonnosti poľnohospodárskej výroby (zmenou štruktúry, preferencia monokultúr, pokles stavov hospodárskych zvierat) došlo k zníženiu zamestnanosti (4,8 %), k čomu prispela aj obnova materiálno-technickej základne, najmä investícií do strojov s dosahom na racionalizáciu výroby.

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za právnické osoby za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

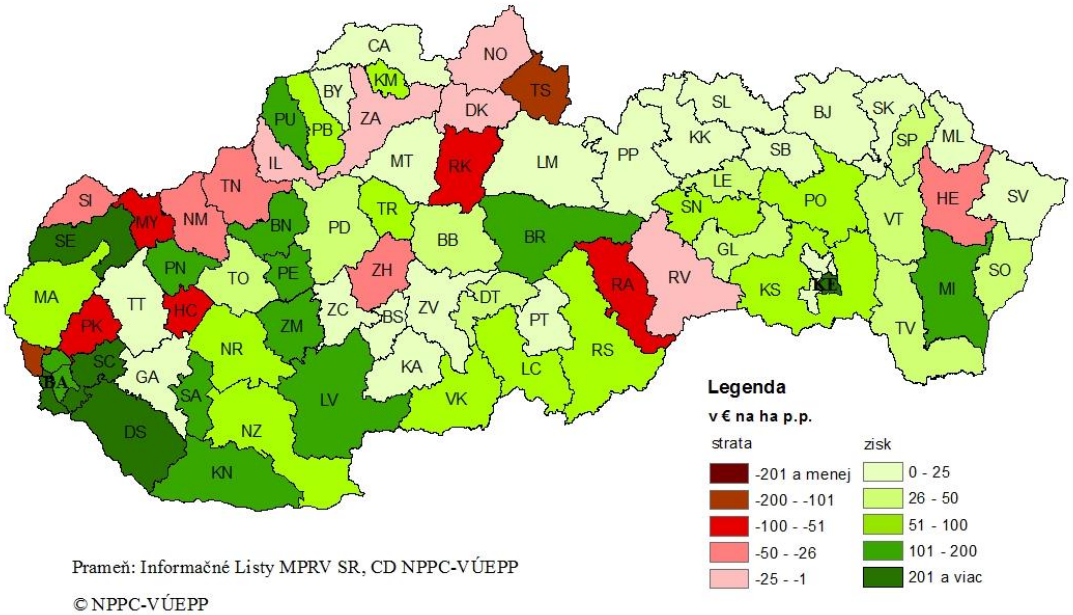

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Rozhodujúci produkčný ukazovateľ - výroba - bola v jednotlivých krajoch rozdielna. Jej úroveň bola v krajoch západného Slovenska 1,5 – 2 násobne vyššia ako v krajoch stredného a východného Slovenska, čo súvisí s výrobnými podmienkami. Medziročne sa zvýšila vo všetkých krajoch, najvýraznejšie v Trenčianskom (13,6 %), objemovo viac v krajoch západného Slovenska. Z hľadiska výroby boli rozhodujúce produkčné oblasti (Bratislavský, Trnavský a Nitriansky kraj), ktoré dosiahli aj najvyššiu produktivitu práce. K zvýšeniu produktivity práce prispeli, okrem nárastu výroby, aj racionalizačné opatrenia v oblasti pracovných síl a nákup vysokovýkonných strojov a zariadení.

Mapa 2

Výroba poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

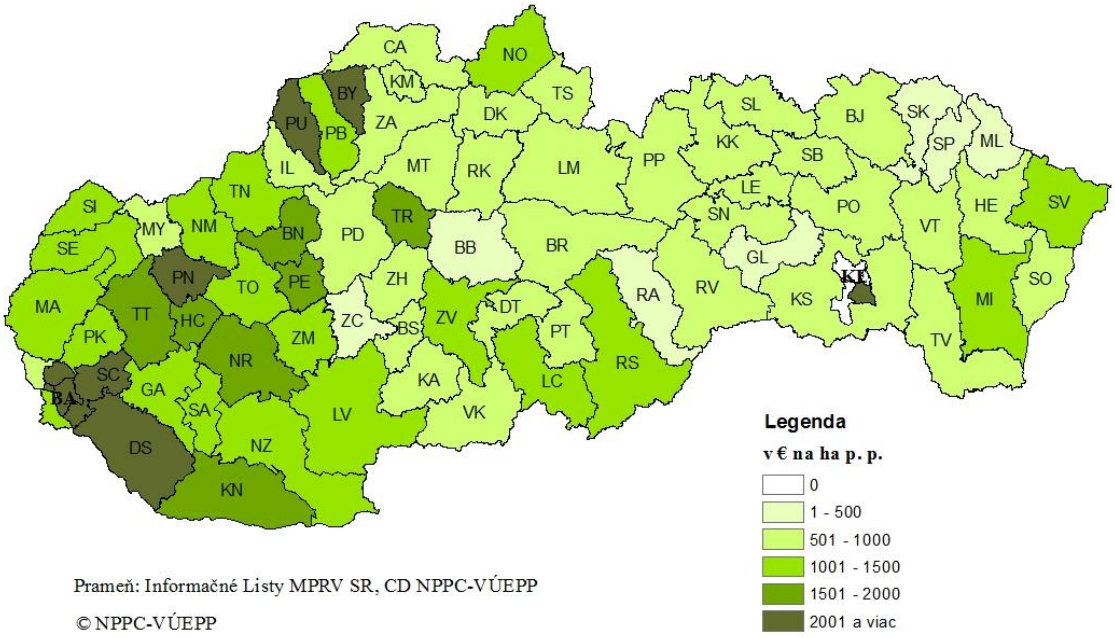

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Z regionálneho hľadiska neinvestičné podpory, prepočítané na hektár p.p., boli úrovňou vyššie v krajoch, resp. okresoch s horšími prírodnými podmienkami, najviac v severnejších okresoch.

Mapa 3

Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

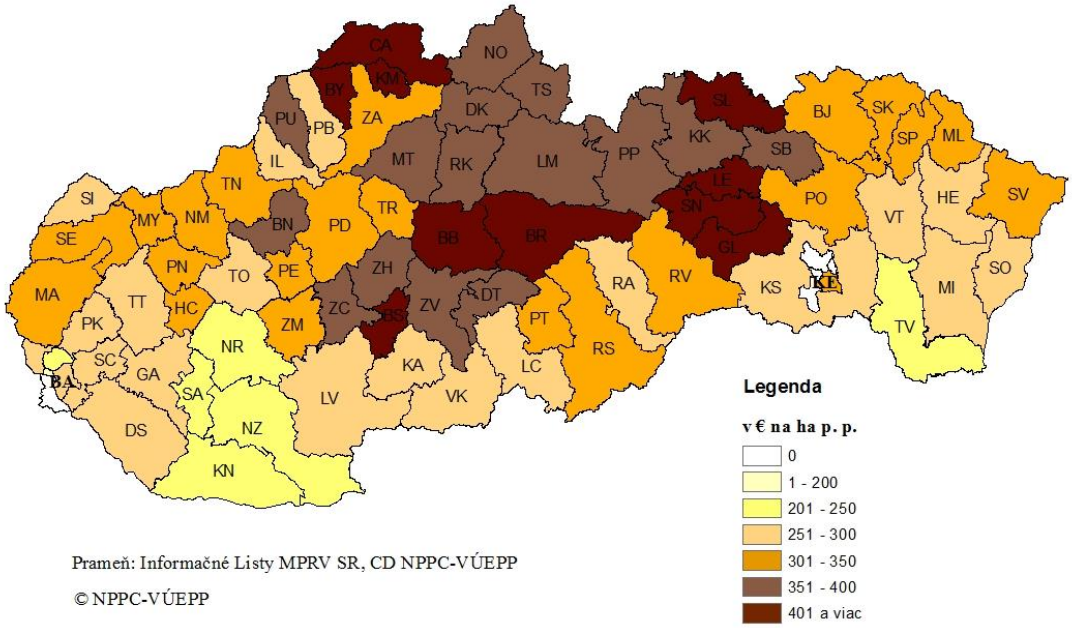

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

V roku 2017 naďalej pretrvávali diferencie vo výsledku hospodárenia a ostatnými ekonomickými a finančnými ukazovateľmi medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Vyšší podiel ziskových podnikov mali obchodné spoločnosti (76 %) ako poľnohospodárske družstvá (64 %). Obidve právne formy hospodárenia dosiahli zisk, ale s rozdielnou medziročnou dynamikou jeho vývoja. Kým obchodné spoločnosti zvýšili výsledok hospodárenia, v poľnohospodárskych družstvách klesol.

Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby
v €. ha^{-1} p. p., v %

Tabuľka 3

Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2016	2017	Index	2016	2017	Index	2016	2017	Index
Pridaná hodnota	288	305	105,9	276	253	91,7	296	349	117,9
Podpory spolu	305	315	103,3	317	321	101,3	292	307	105,1
- neinvestičné podpory	295	304	103,1	310	314	101,3	279	292	104,7
Výroba	1152	1254	108,9	1073	1041	97,0	1332	1436	107,8
Nákladovosť výnosov	97,2	95,7	98,5	98,5	98,9	100,4	96,4	93,8	97,3
Zadlženosť majetku v %	47,2	46,8	-	37,8	38,8	-	53,6	52,0	-
Podiel ziskov. podnikov v %	76	72	-	70	64		79	76	-

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Diferencie vo výsledkoch hospodárenia sú aj dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov v obchodných spoločnostiach.

Poľnohospodárske družstvá sa v ostatných rokoch vnútorne premieňajú na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov, podobne ako vo väčšine obchodných spoločností a podobne optimalizujú výrobnú štruktúru, redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby, a tým zamestnanosť. Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach, je odrazom nielen úspor z rozsahu výroby s nižším podielom najmä živočíšnej výroby, úspor pracovných nákladov, ale aj 10,5-krát vyšších tržieb z predaja tovaru, ako v poľnohospodárskych družstvách.

Obchodné spoločnosti hospodárili efektívnejšie a dosiahli nižšiu nákladovosť výnosov (93,8 %) ako poľnohospodárske družstvá (98,5 %), ale podiel pridanej hodnoty na výrobe bol vyšší v poľnohospodárskych družstvách (23,4 %) ako v obchodných spoločnostiach (19,1 %). Vyššiu nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách ovplyvnila vyššia zamestnanosť v prepočte na 100 ha p.p. (2,4 osôb) ako v obchodných spoločnostiach (2,1 osôb), čo sa odrazilo vo vyšších mzdových nákladoch (21,7 %) ako aj vyššom podiele mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (17,7 %) ako v obchodných spoločnostiach (9,9 %).

Vyššia úroveň výroby na hektár v obchodných spoločnostiach (37,9 %) ako v poľnohospodárskych družstvách je odrazom aj vyššej intenzifikácie výroby, vyjadrenej výrobnou spotrebou na tvorbe pridanej hodnoty (3,3 €), kým v poľnohospodárskych družstvách dosiahla 2,9 €. Vyššie intenzifikačné vklady v obchodných spoločnostiach boli podmienené aj dominantnejšou rastlinnou výrobou.

Aj v zadlžení majetku boli diferencie. Vyššia zadlženosť majetku v obchodných spoločnostiach (52,0 %), ako v poľnohospodárskych družstvách (38,8 %) je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow a tým splácania najmä úverov.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami sú spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi založenia obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo prispelo k ich nižšej nákladovosti výroby.

V roku 2017 financovanie prevádzky poľnohospodárskych podnikov bolo zabezpečené z vlastných a cudzích zdrojov. Z cudzích zdrojov boli rozhodujúce **úvery**, ktoré sa medziročne zvýšili (9,6 %). Celkový objem úverov dosiahol 712,4 mil. €, z toho krátkodobé predstavovali 286,4 mil. €, strednodobé 170,8 mil. € a dlhodobé 255,3 mil. €. K nárastu úverov prispeli klesajúce úrokové sadzby. Podiel celkových úverov do odvetvia na celkových úveroch národného hospodárstva SR dosiahol 1,38 % a medziročne vzrástol (0,08 p .b.).

Úvery za poľnohospodárstvo, v tis. €, index v %, podiel v % Tabuľka 4

Úvery	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/∅2012-16
Krátkodobé	257 316	274 900	286 364	104,2	111,3
Strednodobé od 1-5 rokov	122 901	146 220	170 756	116,8	138,9
Dlhodobé nad 5 rokov	181 590	229 194	255 319	111,4	140,6
Spolu úvery	561 807	650 314	712 439	109,6	126,8
z toho: rizikové úvery	34 180	35 144	45 499	129,5	133,1
Podiel úverov odvetvia na úveroch národ. hospodárstva	1,16	1,30	1,38	-	-

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2017- predbežné údaje
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 2 **Vývoj úverov do poľnohospodárstva v tis. €**

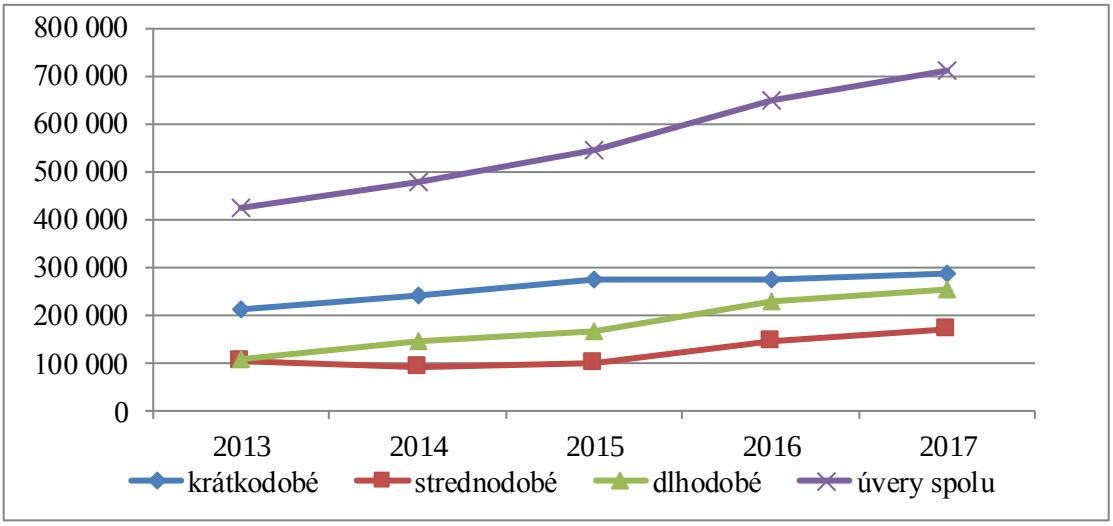

Prameň: NBS
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Poľnohospodárske podniky na zabezpečenie svojej finančnej disciplíny splácania záväzkov voči dodávateľom vstupov, daňovému úradu, sociálnej poisťovni, lízingovým spoločnostiam využívali krátkodobé úvery z komerčných bánk. Tento druh úverov patrí medzi najlacnejšie v súčasnosti s nízkou úrokovou sadzbou bez fixácie a najvýhodnejšie s jednoduchým zabezpečením cez priame platby.

V štruktúre celkových úverov dominovali krátkodobé úvery (40,2 %), ktoré boli rozhodujúce, najmä z hľadiska financovania prevádzky poľnohospodárskych podnikov, na preklenutie časového nesúladu medzi potrebou financovania poľnohospodárskych aktivít a reálnym vyplatením podpory z Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Poľnohospodárske podniky podporami z EÚ, alokovanými prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry, ručili za úvery z komerčných bánk a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu. Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania.

Išlo hlavne o plynulé financovanie v čase nevyhnutných výdavkov z dôvodu sezónneho charakteru poľnohospodárskej činnosti, hlavne v období zakladania úrody a zberových prác.

Prostredníctvom tohto úveru, poľnohospodári mohli získať až 100 % úveru z predpokladaných priamych platieb na príslušný rok ešte pred ich vyplatením z PPA.

Najnižší podiel v štruktúre úverov mali strednodobé úvery (24,0 %) s dobou splatnosti od jedného do piatich rokov a ich objem medziročne vzrástol o 16,8 %, čo bolo najvyššie zvýšenie v porovnaní s ostatnými úvermi v štruktúre. Zvýšili sa aj dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov v (11,4 %). Nárast strednodobých a dlhodobých úverov možno pripísať investíciám do dlhodobého hmotného majetku ako spoluúčasť na financovaní projektov PRV 2014 -2020.

Rozhodujúce boli aj úvery na nákup poľnohospodárskej pôdy ako aj akvizičné úvery na financovanie, resp. refinancovanie nákupu poľnohospodárskych firiem, ktoré majú v posledných rokoch narastajúci trend.

V porovnaní s päťročným priemerom rokov 2012-2016 sa úroveň celkových úverov do poľnohospodárstva v roku 2017 zvýšila o 26,8 %.

Graf 3 **Štruktúra úverov v poľnohospodárstve v %**

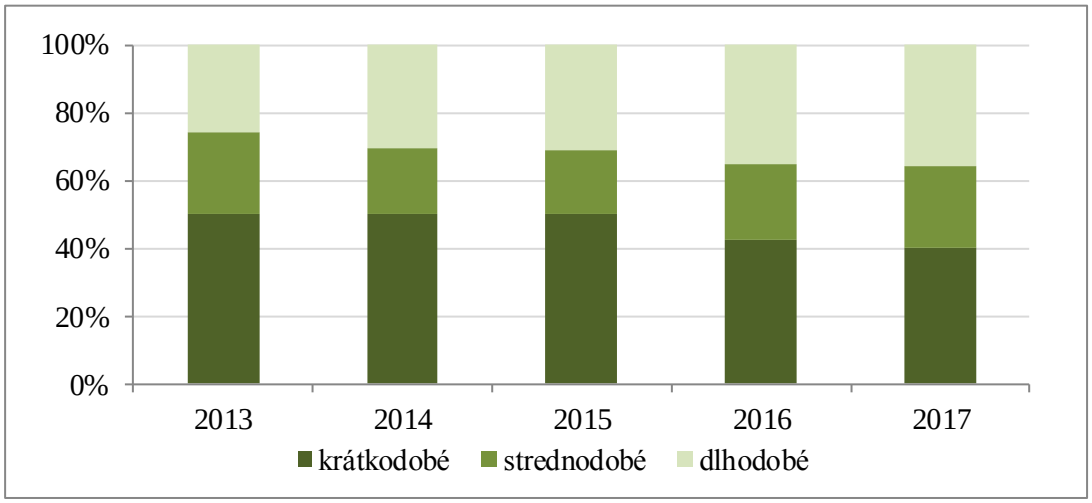

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2016- predbežné údaje
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Poľnohospodárske subjekty využívali aj v roku 2017 na financovanie prevádzky a investícií rôzne úverové produkty, ktoré ponúkajú takmer všetky banky. Išlo najmä o:

- krátkodobé preklenovacie úvery na prefinancovanie prevádzkových potrieb až do výšky nárokovateľných priamych platieb administrovaných Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (PPA),
- krátkodobé preklenovacie úvery na financovanie projektu pred poskytnutím dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ,
- investičný úver na nákup pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu,
- investičný strednodobý a dlhodobý úver na obstaranie hmotného a nehmotného investičného majetku, výstavbu prevádzkových priestorov, rekonštrukciu nehnuteľností alebo nákup technológií, strojov a zariadení,
- úvery na financovanie projektov v rámci PRV s podporou prostriedkov EÚ,

- úvery na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste formou termínovaného alebo revolvingového úveru,
- investičné úvery na nákup vlastníckych podielov poľnohospodárskej pôdy .

Niektoré komerčné banky, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, poskytovali poľnohospodárskym subjektom dlhodobý investičný úver (maximálne na dobu 15 rokov) na kúpu poľnohospodárskej pôdy so záložným právom na nakupovanú pôdu, pôdu v spoluvlastníckom podiele, iný hnuteľný majetok, alebo iné formy zabezpečenia akceptované bankami. Požadovali splnenie určitých podmienok napr. špecializovaná rastlinná výroba sa musí vykonávať minimálne na 10 % z celkovej výmery, na ktorej poľnohospodársky subjekt vykonáva svoj predmet činnosti. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti menej využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov. Väčšina poľnohospodárskych subjektov si poľnohospodársku pôdu prenajíma. Úvery bánk na nákup poľnohospodárskej pôdy sa pohybovali v rozpätí od 3000 do 330 000 €, pri 10 - 20 % vlastných zdrojoch poľnohospodárskeho subjektu. O tento druh úverov sa v posledných rokoch zvýšil záujem.

Na nákup pôdy je v komerčných bankách k dispozícii viacej úverových produktov ako je Pôda, Moja Pôda, Moja Pôda pre mladých farmárov, Flexi Pôda.

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj **daňová politika**, ktorá je všeobecne platná pre národné hospodárstvo a neplatia pre odvetvie osobitné výnimky. V roku 2017 sa zvýšil celkový objem priamych daní. Poľnohospodárske podniky odviedli na priamych daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 60,8 mil. €, čo bolo o 11,7 % viac ako pred rokom.

Najvýraznejšie medziročné zvýšenie v objeme priamych daní bolo pri dani z prímov právnických a fyzických osôb (31,6 %) a v porovnaní s priemerom predchádzajúcich piatich rokov o 43,3 %. Naďalej bol v platnosti aj inštitút daňovej licencie.

Objem daní z nehnuteľností bol takmer na úrovni minulého roka. Daň z pozemkov mala mierne rastúcu tendenciu nielen medziročne, ale aj v porovnaní s priemerom piatich rokov (2012-2016). Znížil sa výber cestnej dane (1,8 %).

V štruktúre priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností (32,7 mil. €) a z toho najmä daň z pozemkov (28,4 mil. €).

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) dosiahol 113,8 mil. € a medziročne sa zvýšil (9,0 %), najmä pod vplyvom nárastu miezd a povinných odvodov do fondov aj za pracovníkov na dohodu, pretože počet zamestnancov klesol.

Vplyvom klimatických zmien sa zvyšuje aj **rizikovosť poľnohospodárskej výroby,** ktorá je v súčasnosti riešená:

- systémovým nástrojom, t.j. poistením úrody, zvierat a majetku v komerčných poisťovniach,Br
- podporou poistenia u vybraných špeciálnych plodín - vinohradov,
- ad hoc opatreniami vlády z prostriedkov štátneho rozpočtu - v prípade škôd nadmerného rozsahu nekrytých komerčným poistením.

Poistenie je dôležitým nástrojom na riešenie rizikovosti poľnohospodárskej výroby. Je založené na prerozdeľovacom procese centralizovaného fondu poisťovní tvoreného zaplateným poistným poľnohospodárskymi podnikmi. Nie všetky následky rizík sú kryté poistením. Okrem možností využitia komerčného poistenia si podniky riešili vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Podľa škodového priebehu bol rok 2017 rizikovo podpriemerný a zo zaplateného poistného na poistení majetku, plodín a zvierat bolo podnikom vyplatené cez polovicu náhrady škôd. Na poistnom zaplatili poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 21,0 mil. € a na náhradách škôd dostali 10,1 mil. € (51,3 %). Najviac poistného bolo zaplatené na poistení majetku (13,5 mil. €), ale aj pri ňom dosahovala škodovosť 44,5 %. Najvyššia škodovosť bola pri plodinách 78,2 % a najnižšia pri zvieratách 8,1 %.

Pozitívne je, že v roku 2017 sa v porovnaní s priemerom ostatných piatich rokov zvýšili celkové náhrady škôd z komerčných poisťovní (36 %) a to najmä pri plodinách (92,2 %), ktoré sú z hľadiska klimatických vplyvov najrizikovejšie. Škodovosť v živočíšnej výrobe klesla o 55,4 %, čo možno pripísať aj znižovaniu stavov hospodárskych zvierat a ich znižujúcej sa poistenosti (13,0 %). Z dlhodobého hľadiska klesá poistenosť plodín a zvierat a rastie poistenosť majetku (4,6 %). Poľnohospodárske podniky si prostredníctvom poistenia významne manažujú rizikovosť z hľadiska lokálneho, resp. plošného výskytu rizikových faktorov.

V rámci podporných opatrení bolo v roku 2017 schválených 45 žiadostí o podporu na poistenie úrody vinohradov a bolo poskytnuté 298,5 tis. €.

V roku 2017 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 944 ***Samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb***, ktorí obhospodarovali 10,5 % poľnohospodárskej pôdy podľa evidencie LPIS. Výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne v závislosti od veľkosti obhospodarovanej pôdy, ale väčšina podnikov bola zisková.

Podľa metodiky, nezohľadňujúcej osobný dôchodok roľníka vo výsledku hospodárenia, dosiahlo až 81,3 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (príjmy - výdavky) v priemere 46,6 €.ha^{-1} p.p., ktorý sa medziročne znížil (13,5 %). Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka vo výdajoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli stratu.

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (95,2 %) hospodárilo, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p.p. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia (príjmy- výdaje) dosiahli SHR hospodáriaci na výmere od 100 do 500 ha p.p., kde bol aj najvyšší podiel ziskových podnikov (84,7 %). Kladný výsledok hospodárenia bol dosiahnutý v priemere u všetkých intervalov výmery hospodárenia. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a v podnikoch hospodáriacich na malých výmerách do 50 ha p.p. boli SHR najviac stratoví. S veľkosťou obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa úroveň výsledku hospodárenia zvyšovala, čo predstavuje výhodu z rozsahu.

Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť, ktorá sa medziročne len mierne zvýšila pri rýchlejšom poklese príjmov (0,6 %) ako výdavkov (0,1 %). Rozhodujúci vplyv mali aj podpory, bez ktorých by väčšina SHR bolo stratová, podobne ako pri právnických osobách.

Výsledok hospodárenia SHR v porovnaní s právnickými osobami ovplyvnili:

- nižšia nákladová náročnosť najmä v oblasti výdavkov na prácu, vplyvom nižších mzdových nákladov a tým aj odvodov do fondov (využívanie podnikov služieb a účtovne nezahrnutého osobného dôchodku do výdavkov),
- nižšia majetková vybavenosť HIM, a tým nižšie náklady na odpisy a jeho udržiavanie.

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľnohosp. pôdy

v € na ha p.p., index v % Tabuľka 5

Interval poľn. pôdy	Počet podnikov		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje)			Výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje- osobný dôchodok)		Nákladovosť príjmov	
	2016	2017	2016	2017	Index	2016	2017	2016	2017
do 50	340	267	67,5	120,1	177,9	-263,6	-276,2	97,6	95,2
nad 50 - 100	267	228	59,7	63,0	105,5	-56,4	-58,0	93,9	94,3
nad 101 - 500	401	404	49,5	37,2	75,2	8,4	-5,6	95,9	96,8
nad 500	41	45	57,6	48,6	84,4	47,7	37,5	95,6	96,8
Spolu	1049	944	53,9	46,6	86,5	-7,1	-12,2	95,9	96,4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Medziročne klesli príjmy takmer pri všetkých príjmových položkách, okrem príjmov z predaja výrobkov a služieb, ktoré sú rozhodujúcou príjmovou položkou v štruktúre príjmov a dosiahli v ich štruktúre 59,0 %. V priemere dosiahli SHR na ha p.p. 1292 € príjmov a 1245 € výdavkov. K stabilizácii príjmov SHR prispela aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe.

Medziročne vzrástli tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby (7,5 %), predovšetkým u podnikov v systéme ekologického poľnohospodárstva (25,2 %). Napriek nárastu tržieb zo živočíšnej výroby SHR výrobné zameranie preferovali najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty. Z celkových tržieb dosahovali tržby z rastlinnej výroby až 86,9 %.

Celkové výdavky boli o 3,6 % nižšie ako príjmy. V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvorili najmä zásoby (44,8 %), ostatné výdavky a výdavky na služby. Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadá na mzdy (5,6 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,9 %). Okrem zásob sa zvýšili všetky výdavkové položky najviac mzdy (13,7 %) a tým aj platby poistného (7,9 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy dosahovali len 3,2 %, pretože prevažná časť SHR hospodári na vlastnej pôde, čo je odlišné ako u právnických osôb, ktoré majú v prenájme rozhodujúci podiel (82,7 %) poľnohospodárskej pôdy.

Napriek zveľaďovaniu celkového majetku v predchádzajúcich rokoch, jeho hodnota sa v roku 2017 medziročne znížila (2,5 %) u všetkých veľkostných skupín podnikov okrem

podnikov s výmerou nad 500 ha p.p., kde vzrástol (20,1 %). Pokles majetku nastal pod vplyvom zníženia jeho štrukturálne rozhodujúcej zložky a to dlhodobého hmotného.

SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov o čom svedčí aj zvýšenie záväzkov (12,9 %) najmä úverov (26,5 %). Zásoby klesli pod vplyvom poklesu všetkých ich zložiek najviac tovaru, materiálu a menej nedokončenej výroby. SHR sa nachádzali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, v druhotnej platobnej neschopnosti s mierne vyšším objemom pohľadávok ako záväzkov. Objem peňazí na účtoch v bankách im medziročne klesol najviac v podnikoch s výmerami do 500 ha poľnohospodárskej pôdy.

Mapa 4

Výsledok hospodárenia SHR za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

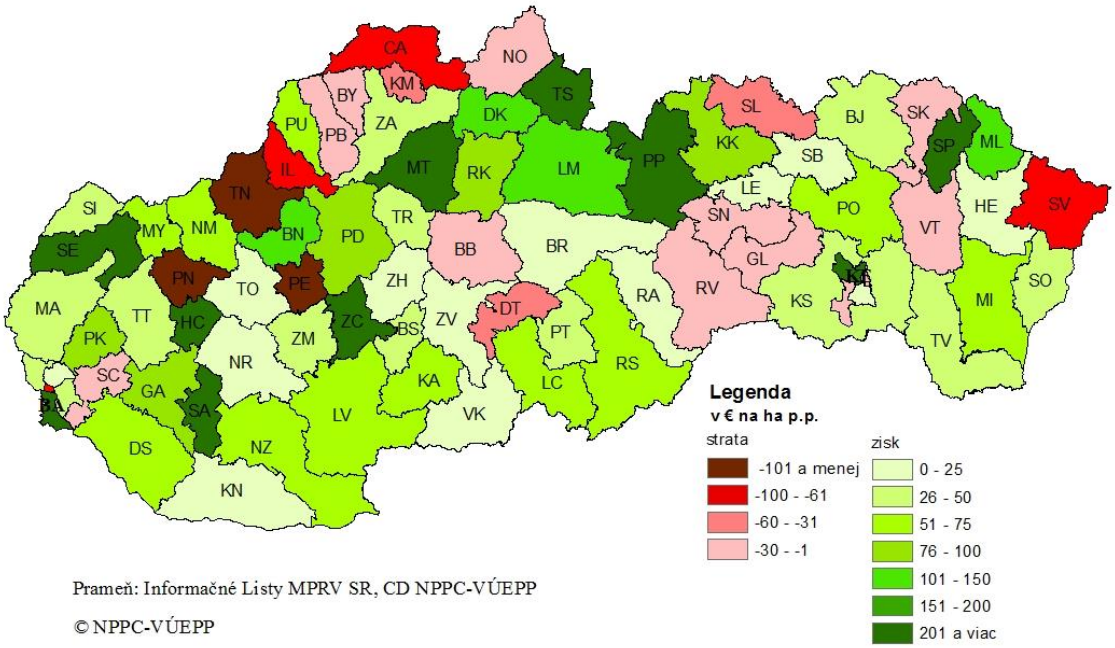

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Mapa 5

Počet podnikov SHR v roku 2017

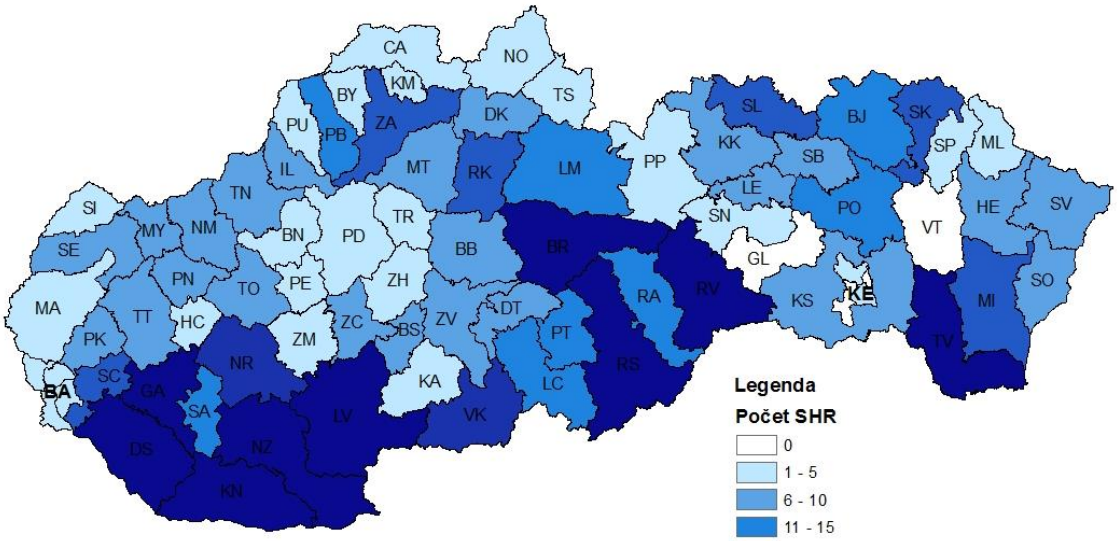

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Mapa 6

Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovaná SHR v roku 2017 v ha

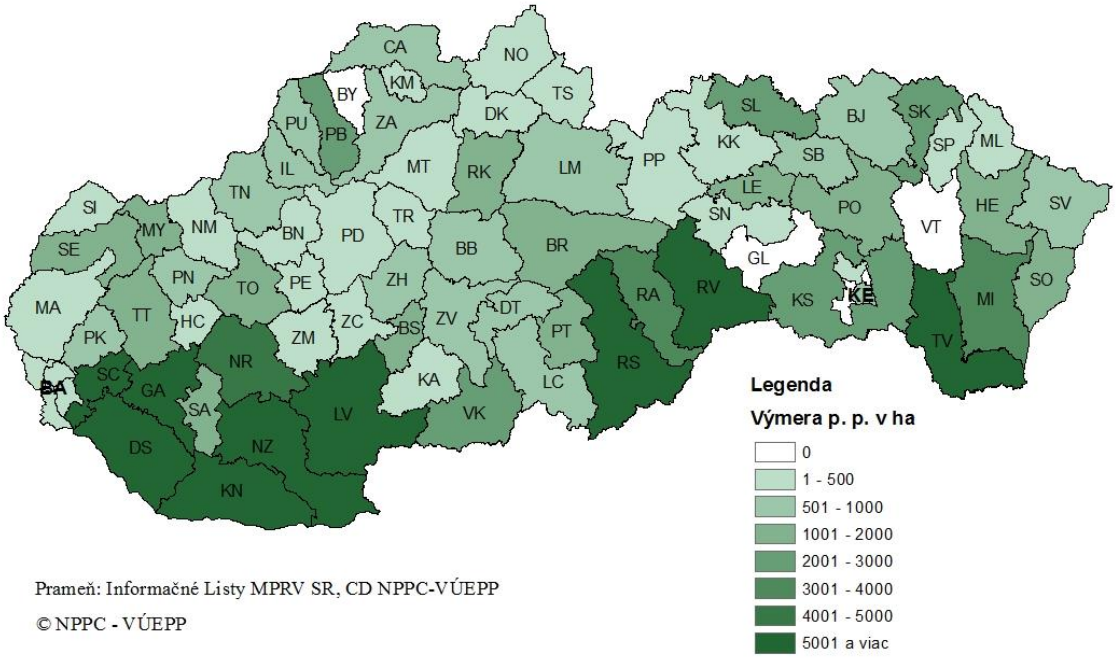

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC - VÚEPP

Pôda a vlastnícke vzťahy k pôde

V roku 2017 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy predstavovala 1 910 654 ha, a oproti predchádzajúcemu roku klesla o 8 824 ha (0,43 %). Zníženie výmery bolo zaznamenané vo všetkých druhoch pozemkov a to u trvalých porastov (3,16 %), ornej pôdy (0,33 %), trvalých lúk a pasienkov (0,72 %) aj domácich záhrad (0,09 %).

Výmera pôdy v SR, v ha Tabuľka 6

Ukazovateľ	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø 2012-2016
Využitá poľnohospodárska pôda	1 922 277	1 918 878	1 910 654	99,57	99,40
v tom: orná pôda	1 352 614	1 347 293	1 342 885	99,67	99,28
trvalé porasty[1)]	18 850	17 788	17 761	96,84	94,22
domáce záhradky	32 253	32 357	32 329	99,91	100,24
trvalé lúky a pasienky	518 547	521 441	517 679	99,28	99,83

Prameň: Štatistický úrad SR
Poznámka: [1)] vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, chmeľnice, iné trvalé plodiny,
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Graf 4 **Priemerná výška nájomného vo vybraných okresoch SR v roku 2016 v € na ha p.**

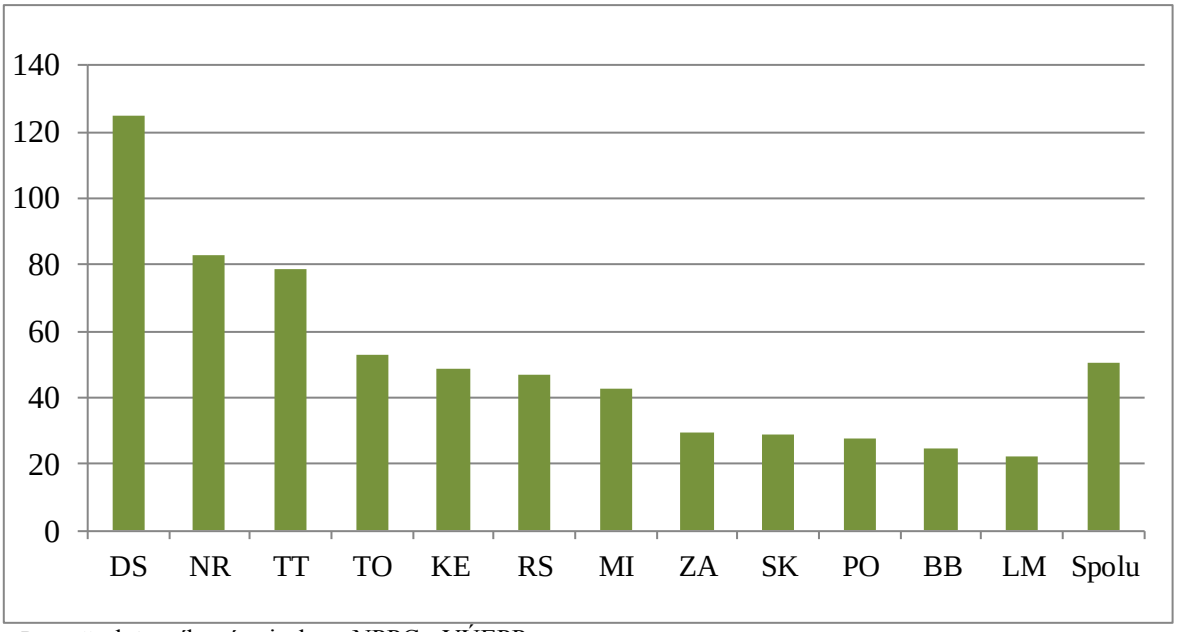

Prameň: dotazníkový prieskum NPPC - VÚEPP
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Priemerná výška nájomného, ktorú platili poľnohospodárske subjekty vo vybraných regiónoch Slovenska predstavovala 50,26 €.ha^{-1}. Najvyššie nájomné za hektár prenajatej poľnohospodárskej pôdy platili poľnohospodárske subjekty v okrese Dunajská Streda 125,00 €.ha^{-1}, Nitra 83,17 €.ha^{-1} a Trnava 78,94 €.ha^{-1}. Naopak najnižšie nájomné platili

poľnohospodárske subjekty v okresoch Liptovský Mikuláš 22,45 €.ha^{-1}, Banská Bystrica 24,70 €.ha^{-1}, Prešov 27,63 €.ha^{-1} a Žilina 29,43 €.ha^{-1}.

V roku 2017 dosiahol počet pracujúcich v poľnohospodárstve **47,7 tis. osôb,** čo bolo medziročné menej o 4,8 %, t. j. o 2,4 tis. pracujúcich osôb[4].

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve

v tis. osobách Tabuľka 7

Pracujúci v poľnohospodárstve	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø 2012-2016
Pracujúci	51,2	50,1	47,7	95,2	93,1

Prameň: prepočty NPPC-VÚEPP podľa:
ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)
ŠÚ SR, Celková zamestnanosť (ESA 2010) podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve[5]sa medziročne zvýšila (o 27,0 €),a dosiahla 729 €, čo bolo zvýšenie o 3,8 %. Výška dosiahnutej priemernej mzdy dosiahla 76,4 % mzdy v hospodárstve SR, čo znamenalo pokles o 0,6 p. b.

Poľnohospodárska prvovýroba a agropotravinársky trh

Podľa predbežných údajov za rok 2017 hrubá poľnohospodárska produkcia, vyjadrená v bežných cenách, v medziročnom porovnaní klesla o 5,7 % pri poklese hodnoty hrubej rastlinnej produkcie o 10,8 % a náraste hrubej živočíšnej produkcie o 3,3 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie klesol podiel rastlinnej produkcie na 60,4 % pri súčasnom náraste živočíšnej produkcie, ktorej podiel dosiahol 39,6 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia, ocenená v stálych cenách roku 2010 klesla o 10,0 % pri poklese hrubej rastlinnej produkcie o 14,2 % a súčasnom poklese hrubej živočíšnej produkcie o 2,1 %. V štruktúre poľnohospodárskej produkcie v stálych cenách klesol podiel rastlinnej na 62,8 %, pri súčasnom náraste živočíšnej produkcie na 37,2 %.

[4]V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR pre výpočet zamestnanosti do roku 2013 použili údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95.Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobnej činnosti spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávania a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

Od 1. 9. 2014 bol pre podrobný opis ekonomiky v SR implementovaný medzinárodne porovnateľný účtovný rámec EÚ - Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010. Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti doteraz používanej ESNÚ 95 (ESA 95) sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. Manuál ESA 2010 bol uverejnený v Úradnom vestníku ako príloha A k Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 a prílohu B tohto nariadenia tvorí Program zasielania údajov ESA 2010.

[5]Štatistickáklasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, *bez podnikatelských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd*

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. € Tabuľka 8

Hrubá poľnohospodárska produkcia	Priemer 2012-2016	2016	2017**	Index 2017/16	Index 2017/ Ø 2012-16	Štruktúra v %	
						2016	2017
Hrubá poľnohospodárska produkcia v **bežných** cenách	2152,7	2179,8	2055,8	94,3	95,5	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1267,5	1392,6	1242,7	89,2	98,0	63,9	60,4
živočíšna	885,2	787,2	813,1	103,3	91,9	36,1	39,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia v **stálych** cenách roku 2010	1935,1	2151,7	1935,5	90,0	100,0	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1162,4	1416,7	1215,9	85,8	104,6	65,8	62,8
živočíšna	772,7	735,0	719,6	97,9	93,1	34,2	37,2

Prameň: ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty NPPC - VÚEPP
** pozn.: 2. odhad 2017
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Rastlinná výroba

V roku 2017 výmera **osiatej plochy** poľnohospodárskymi plodinami medziročne klesla o 0,3 % (4,5 ha tis.) na 1 342,9 tis. ha. Pestovateľské plochy obilnín sa znížili o 4,1 % na 726,9 tis. ha, najmä raže o 19,2 % a pšenice o 10,3 %. Zvýšila sa pestovateľská plocha jačmeňa o 4,9, % a kukurice na zrno o 4,9 %. Výmera olejnín sa medziročne zvýšila o 15,3 % na 292,9 tis. ha.

Produkcia v hodnotovom vyjadrení medziročne klesla o 10,8 % (i napriek medziročnému nárastu cien rastlinných komodít o 4,4 %) hlavne v dôsledku medziročného poklesu všetkých rozhodujúcich plodín v naturálnom vyjadrení, a to obilnín o 28,1 %, cukrovej repy o 18,3 % a zemiakov o 15,5 %.

Indexy medziročných zmien naturálnej produkcie hlavných plodín Tabuľka 9

Index	Obilniny	Z toho		Cukrová repa	Zemiaky	Repka olejná	Struko-viny	Zelenina
		pšenica	kukurica					
2017/Ø (2012-2016)	87,9	92,7	79,0	97,7	90,1	125,6	148,9	98,2
2017/2016	71,9	72,7	62,3	81,7	84,5	104,2	98,1	83,1

Prameň: Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín, ovocia a zeleniny v SR, ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Graf 5 **Vývoj produkcie vybraných plodín v tis. t**

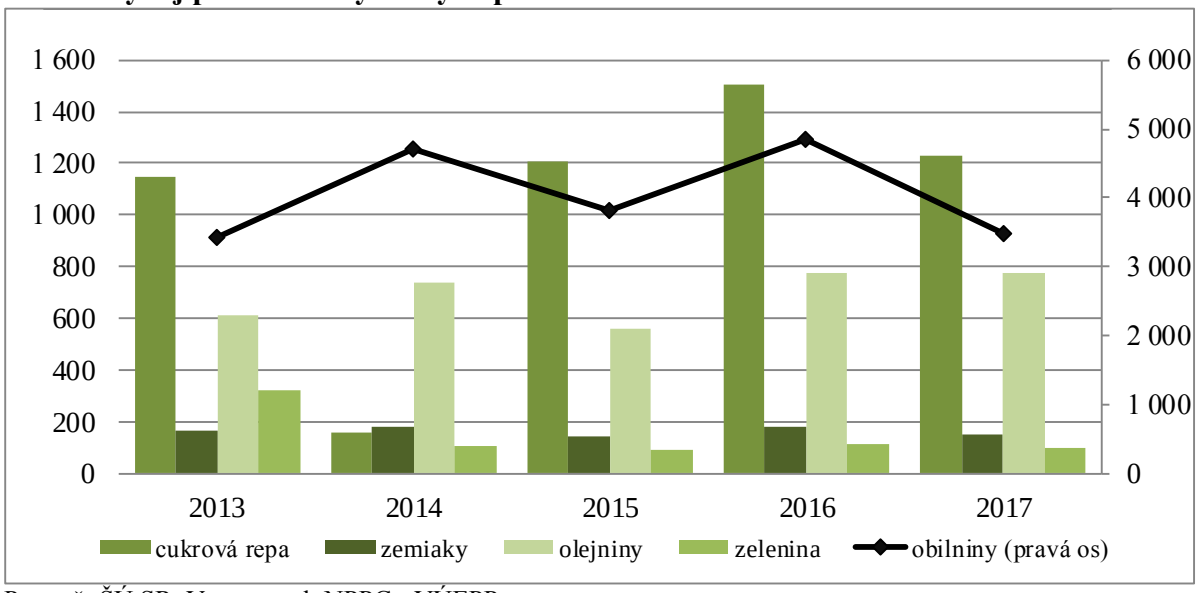

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Živočíšna výroba

Živočíšna produkcia v hodnotovom vyjadrení medziročne vzrástla o 3,3 %, a to v dôsledku nárastu cien živočíšnych komodít o 5,5 % ako aj nárastu naturálnej produkcie jatočných zvierat spolu o 2,9 %. Vzrástla produkcia jatočných ošípaných o 7,4 %, jatočnej hydiny o 1,9 %, konzumných vajec o 2,4 %, kravského mlieka klesla o 0,5 %. Produkcia jatočného HD klesla o 8,5 %.

Indexy medziročných zmien naturálnej produkcie hlavných komodít Tabuľka 10

Index	Jatočné zvieratá spolu*	z toho			Kravské mlieko	Jatočná hydina	Konzum. vajcia	Ovčie mlieko	Ovčia vlna
		Hovädzí dobytok	Ošípané	Ovce					
2017/ Ø(2012-16)	106,2	108,6	105,6	89,3	99,1	116,4	106,1	108,4	93,3
2017/16	102,9	91,5	107,4	89,4	100,5	101,9	102,4	99,5	95,1

Prameň: Živočíšna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia

*) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 6 Hrubá domáca prod. jat. zvierat v SR

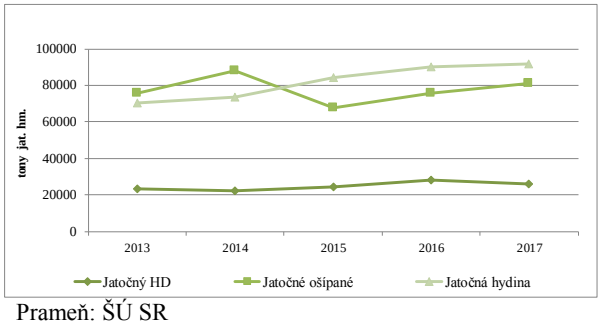

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 7 Produkcia krav. mlieka a vajec v SR

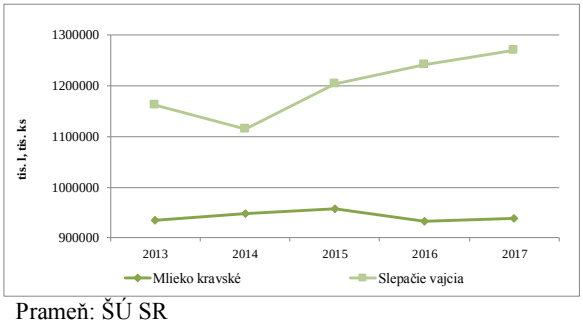

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Medziročne sa znížil počet kusov **hovädzieho dobytka** na 439,8 tis. (1,4 %), z toho počet kráv vzrástol na 194,7 tis. ks (0,2 %). Výroba kravského **mlieka** vzrástla o 0,5 % na 938,0 tis. t. Počet **ošípaných** dosiahol 614,4 tis. ks, čo bolo medziročne viac o 4,9 %. Počet **oviec** klesol o 1,0 % na 365,3 tis. ks. Počet **kôz a capov vzrástol** o 2,0 % na 37,1 tisíc. Počty **hydiny** spolu dosiahli 13 353,8 tis. ks, čo bolo medziročne viac o 10,1 %. Počet koní klesol o 4,1 % na 6,1 tis. ks.

Cenový vývoj na agropotravinárskom trhu

Ceny vstupov do poľnohospodárstva sa v roku 2017 medziročne mierne zvýšili (0,5 %). Najvýraznejšie vzrástli ceny energií a mazív (11,3 %), z toho najmä ceny mazív až o 45,2 %. Zvýšili sa aj ceny motorovej nafty (18,6 %) a benzínu (16,1 %). Ceny poľnohospodárskych strojov a zariadení vzrástli o 8,1 %. Naopak najvýraznejší medziročný pokles cien bol zaznamenaný u hnojív a zlepšovadiel pôdy (9 %).

Ceny poľnohospodárskych komodít medziročne vzrástli o 4,7 %. **Ceny rastlinných komodít** medziročne vzrástli o 4,4 %, pričom v celej skupine obilnín sa zvýšili o 7,5 %. Medziročne klesli ceny cukrovej repy (9,4 %) a zemiakov (12 %).

Indexy cien rastlinných výrobkov Tabuľka 11

Index	Rastlinné výrobky spolu	Z toho:					Ovocie	Zelenina
		Obilniny	Strukoviny jedlé	Olejniny	Zemiaky	Cukrová repa		
2017/2010	101,3	100,4	91,1	110,0	93,0	69,0	109,8	101,7
2017/2016	104,4	107,5	101,7	102.4	88,0	90,6	107,3	99,1

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Ceny živočíšnych komodít medziročne vzrástli o 5,5 %. Celkový nárast cien živočíšnych komodít bol ovplyvnený najmä zvýšením cien jatočných ošípaných (7,8 %), konzumných slepačích vajec (34,0 %) a kravského mlieka (11,0) %.

Indexy cien živočíšnych výrobkov Tabuľka 12

Index	Živočíšne výrobky spolu	Z toho:						
		Jat. HD vrátane teliat	Jatočné ošípané	Jatočné ovce a jahňatá	Kravské mlieko	Jatočná hydina	Slepačie vajcia	Ovčie mlieko
2017/2010	113,0	106,9	108,4	96,7	117,7	105,0	121,0	119,0
2017/2016	105,5	101,0	107,8	91,3	111,0	98,2	134,0	96,9

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku boli v roku 2017 o 1,6 % vyššie, čo bolo ovplyvnené medziročným rastom cien mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (4,8 %), ako aj mliečnych výrobkov (4,5 %).

Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov medziročne vzrástli o 4,0 %. Rástli spotrebiteľské ceny takmer u všetkých druhov potravín, najvýraznejšie ceny čerstvého masla (28,8 %), čo ovplyvnil rast cien masla najmä v druhom polroku 2017.

Vývoj súhrnných cenových indexov Tabuľka 13

Index	Priemysel-ná výroba	Vstupy do poľnohos-podárstva	Poľnohospo-dárske výrobky	Výroba potravín	Spotrebiteľské ceny potravín a nealko nápojov	Inflácia (CPI)
2017/2010	98,3	100,0	107,2	104,5	104,1*	101,1*
2017/2016	102,6	100,5	104,7	101,6	104,0	101,3

*2017/december 2016
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 8 **Vývoj cenových indexov v potravinovej vertikále v roku 2017**

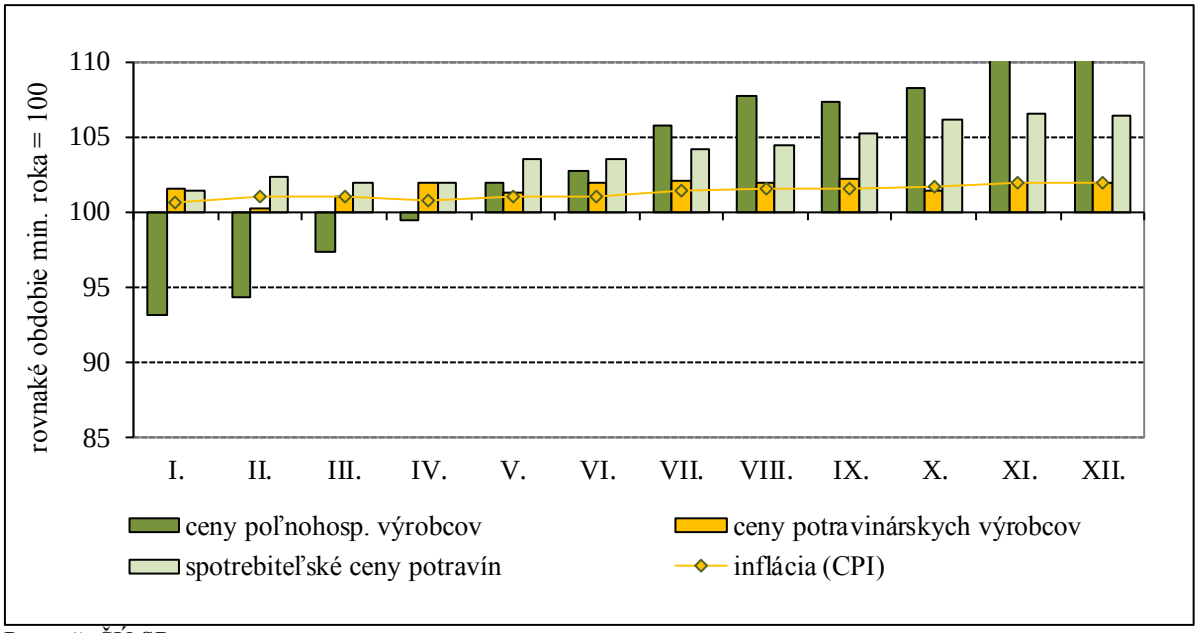

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov

Poľnohospodársky sektor tvorí približne 7,6 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v SR. V roku 2016 sa podľa SHMÚ medziročne zvýšil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva o 4,1 % na úroveň 2 660,5 Gg CO_2 ekvivalentu. Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2005 sa mení len minimálne.

Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy z celkového objemu emisií amoniaku z poľnohospodárstva predstavoval 68,4 %. Podiel amoniaku vyprodukovaného zo živočíšnej výroby predstavoval 31,6 %. Najvyšší podiel amoniaku zo živočíšnej výroby vyprodukovali nosnice (27,0 %), HD (19,19 %) a ošípané (16,3 %). Amoniak emitovaný z poľnohospodárstva sa na národnom súčte NH_3 podieľa majoritným podielom - 95,1 %.

2.2. Potravinárstvo

Podľa **predbežných údajov** Štatistického úradu SR dosiahol v roku 2017 potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 163,2 mil. €.

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov
v mil. €, index v % Tabuľka 14

Ukazovateľ	Ø 2011-2015	2016	2016 p	2017 p	Index 2017p/16p	Index 2016/ Ø 2011-2015
Výnosy	4 417,46	4 196,49	4 258,3	4 386,0	103,0	95,0
Náklady	4 314,32	4 052,33	4 085,9	4 222,8	103,4	93,9
Výsledok hospodárenia	103,15	144,16	172,3	163,2	94,7	139,8

Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov
p = z výkazníctva ŠÚ SR s predbežnými výsledkami
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Na výrobe výrobkov potravinárstva SR mali rozhodujúci podiel podniky s 20 a viac[6] zamestnancami (284 podnikov), ktoré vytvorili kladný výsledok hospodárenia na úrovni 154,0 mil. €, ktorý medziročne klesol o 24,3 mil. € (13,7 %). Z celkového počtu podnikov ziskové podniky predstavovali 68,0 % a vytvorili zisk v objeme 178 mil. € a strata stratových podnikov predstavovala -26 mil. €. Podiel ziskových podnikov medziročne klesol (o 0,3 p. b.).

Graf 9 **Výnosy, náklady, výsledok hospodárenia za výrobu potravín a nápojov SR podľa odborov v roku 2017**

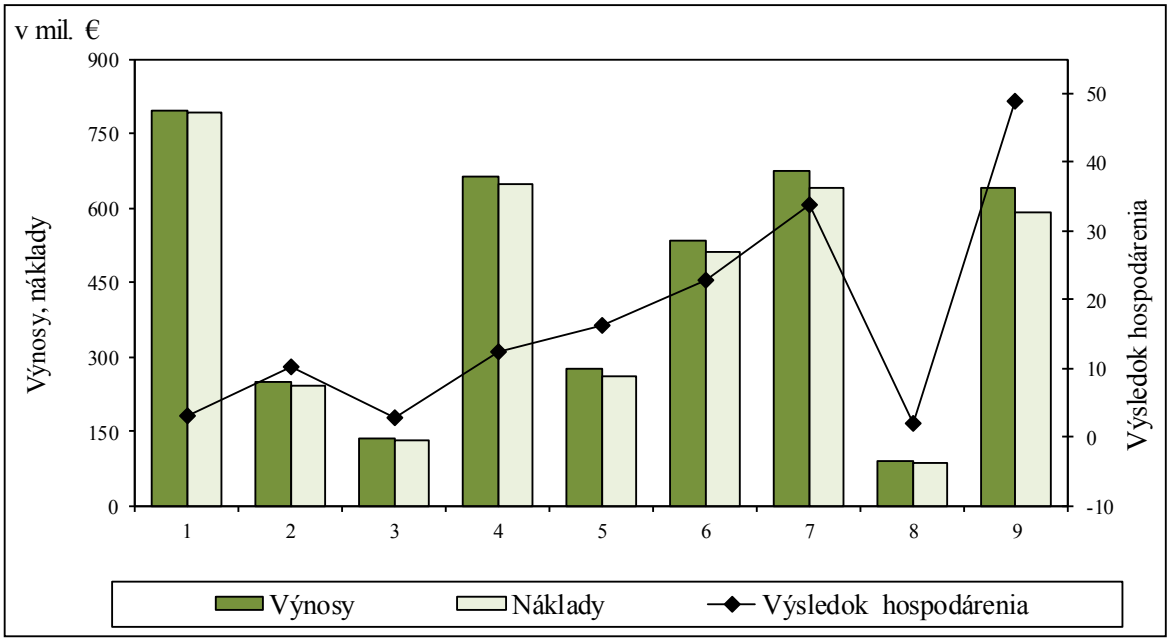

[6] Výkaz Prod 3-04 –zahŕňa podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov; týka sa textu až do konca tejto kapitoly

1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
2 Spracovanie a konzervovanie rýb kôrovcov a mäkkýšov +Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
4 Výroba mliečnych výrobkov
5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov
7 Výroba ostatných potravinárskych výrobkov
8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
9 Výroba nápojov
Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Najvyšší **kladný výsledok hospodárenia**[7] dosiahol odbor výroby nápojov (49 mil. €), významnejšiu úroveň tiež odbor výroby ostatných potravinárskych výrobkov[8] (34 mil. €), výroba pečiva a múčnych výrobkov (24 mil. €), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (16 mil. €), výroba mliečnych výrobkov (12 mil. €), spracovanie a konzervovanie rýb kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov[9] (10 mil. €).

V odvetví sa v priemere na 100 € výnosov vynaložilo 96,2 € nákladov, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom znamenalo zvýšenie nákladovosti výnosov o 0,7 €.

Najvyššia úroveň **nákladovosti výnosov** bola v odbore spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (99,6 €) a vo výrobe mliečnych výrobkov (98,1 €). Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšiu ako priemer odvetvia dosiahol odbor výroby nápojov (92,4 €).

Pridaná hodnota sa medziročne v odvetví zvýšila o 2,0 % a dosiahla 787 mil. €. Najvýraznejšie sa pridaná hodnota zvýšila v odbore výroby mliečnych výrobkov (15,1 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (11,5 %) a v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (10,8 %).

V odvetví **výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov** v roku 2017 sa výroba potravinárskych výrobkov, vyjadrená indexom priemyselnej produkcie podľa ŠÚ SR, medziročne zvýšila.

Priemyselná produkcia vo výrobe potravín, nápojov a tabak. výr. Tabuľka 15

PP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2015	2016	2017
očistený o vplyv počtu pracovných dní	100,4	100,0	101,7
neočistený o vplyv počtu pracovných dní	100,5	100,1	101,4

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre priemyselnú produkciu (PP) neočistenú aj očistenú o vplyv počtu pracovných dní k 30. 4. 2018
Pozn.: Priemyselná produkcia je krátkodobý ukazovateľ, ktorý vyjadruje zmenu objemu produkcie v priemyselných odvetviach SR. Výpočet PP v SR vykonáva ŠÚ SR na základe metódy, ktorá je v súlade so štandardami EÚ;
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

[7]pred zdanením (predbežný údaj ŠÚ SR)

[8]odbor zahŕňa výrobu cukru; výrobu kakaa, čokolády a cukroviniek; spracovanie čaju a kávy; výrobu korenín a chuťových prísad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a výrobu ostatních potravinárskych výrobkov inde neuvedených

[9]odbor rybný s tukovým je spočítaný z dôvodu zachovania anonymity údajov

Na základe predbežných údajov ŠÚ SR produkcia v odvetví výroby potravín a nápojov, za podniky s 20 a viac zamestnancami, vyjadrená ukazovateľom hrubý obrat v roku 2017 dosiahla 3 273 mil. €, čo predstavovalo jej medziročný nárast o 3,4 %.

Ceny výroby potravín, nápojov v roku 2017 vzrástli o 1,6 %. Najvýraznejší vplyv na celkový medziročný rast cien potravín mal rast cien mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (4,8 %), ako aj mliečnych výrobkov (4,5 %), a to najmä v druhom polroku 2017. V porovnaní s predchádzajúcim rokom boli v roku 2017 vyššie aj ceny spracovania a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov (2,8 %). Ceny spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny sa medziročne zvýšili o 1,3 % a ceny ostatných potravinárskych výrobkov o 1,5 %. Ceny výroby pečiva a múčnych výrobkov sa stabilizovali a takmer stabilné zostali aj ceny výroby rastlinných a živočíšnych olejov, tukov s poklesom o 0,8 % a výroby nápojov s poklesom iba o 0,4 %. Ceny výroby a prípravy krmív pre zvieratá medziročne klesli o 1,8 %.

Graf 10 **Vývoj cenových indexov vybraných potravinárskych odborov v roku 2017 (bez spotrebnej dane)**

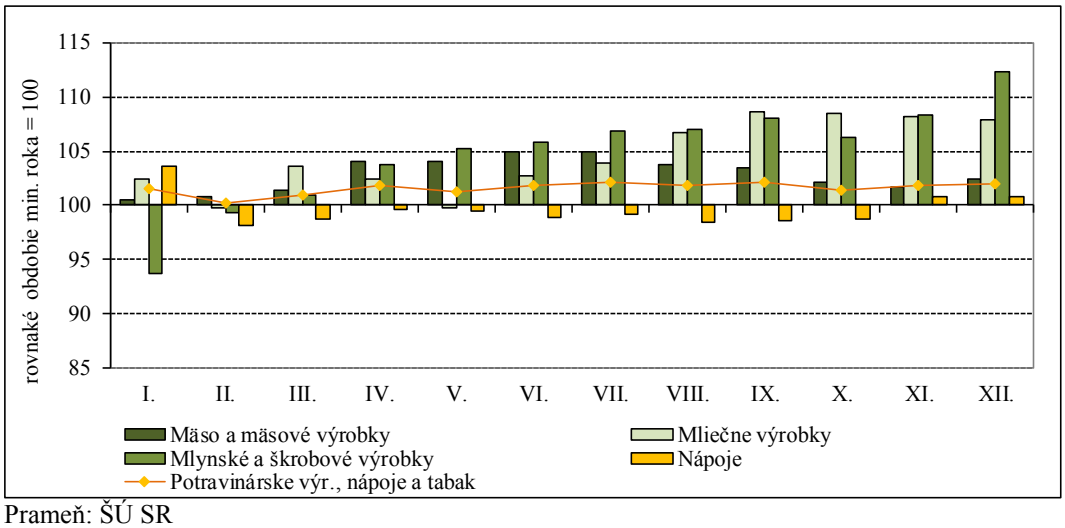

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín[10] **sa medziročne zvýšila o 52,0 € a** dosiahla 887 €, čo bolo zvýšenie o 6,2 %. Výška dosiahnutej priemernej mzdy dosiahla 81,0 % mzdy v národnom hospodárstve, čo znamenalo zvýšenie o 0,6 p. b.

[10]Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, bez podnikateľských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd za súbor podnikov s 20 a viac zamestnancami, organizácie finančného sprostredkovania a všetky nepodnikateľské organizácie bez ohľadu na počet zamestnancov a podniky s počtom zamestnancov nižším ako 20, ktoré dosahujú ročnú produkciu 5 miliónov eur a viac.

Vývoj počtu zamestnancov v potravinárskej výrobe, v tis. osôb Tabuľka 16

Pracujúci v potravinárskej výrobe	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø 2012-2016
Pracujúci spolu	52,9	54,4	50,5	92,8	95,5

Prameň: ŠÚ SR, VZPS
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2017 k najväčšiemu úbytku pracujúcich v rámci divízie potravín došlo v triede spracovania a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov.

Spotreba potravín

V roku 2017 medziročne vzrástla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 3,7 kg. Nárast spotreby hovädzieho mäsa pokračoval a jeho spotreba vzrástla o 0,1 kg na 4,9 kg na osobu, čo je pozitívne vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP), keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Vzrástla aj spotreba hydiny o 3,5 kg na 20,4 kg. Spotreba bravčového mäsa vzrástla o 0,1 kg na 35,5 kg na osobu.

Negatívnym trendom je pokles spotreby zeleniny o 3,5 kg, obilnín v hodnote múky o 2,4 kg a mliečnych výrobkov o 0,1 kg na osobu. Naopak, pozitívnym javom je nárast spotreby zemiakov o 0,8 kg, rýb o 0,3 kg a ovocia o 0,1 kg na osobu.

Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR
v kg na osobu Tabuľka 17

Druh potravín	Skutočnosť					Rozdiel 2017-16	ODP [3]	Prípustný interval rac. spotreby
	2013	2014	2015	2016	2017 odhad			
Mäso v hodn. na kosti	53,3	47,9	50,6	58,4	62,1	3,7	57,3	51,6-63,0
Ryby	5,1	5,4	5,3	5,1	5,4	0,3	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky	158,5	166,8	169,2	176,2	176,1	-0,1	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hodn. múky	81,0	79,8	81,2	78,9	76,5	-2,4	98,5	94,0-103,0
Tuky spolu	22,2	20,6	21,1	22,1	21,6	-0,5	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	47,4	47,0	48,9	47,7	48,5	0,8	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,3	1,3	1,5	1,7	1,5	-0,2	2,6	2,1-3,2
Zelenina [1]	104,7	104,7	100,9	108,2	104,7	-3,5	127,9	116,9-138,9
Ovocie [2]	54,9	60,8	65,7	60,4	60,5	0,1	96,7	86,7-106,7

Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2017 = predbežný údaj ŠÚ SR
[1] zelenina a zeleninové výrobky v hodnote čerstvej
[2] ovocie a ovocné výrobky spolu v hodnote čerstvého sú bez spotreby orechov
[3] ODP = odporúčaná dávka potravín
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 11 **Porovnanie spotreby vybraných druhov potravín v SR s odporúčanými dávkami potravín za rok 2017 v %**

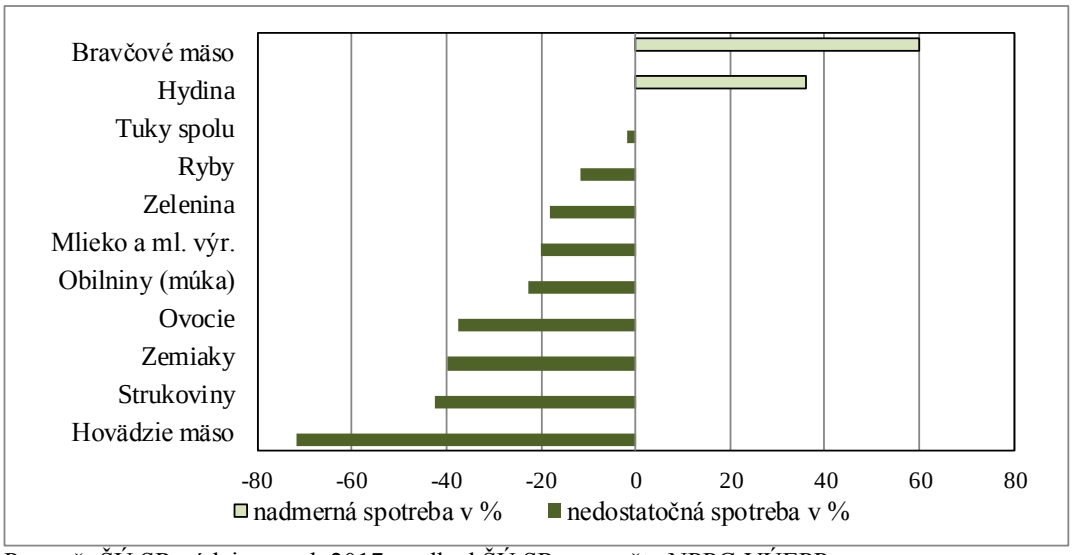

Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2017 – odhad ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola zistená pri bravčovom mäse a hydine, kde spotreba prevyšuje ODP o 60,0 % a 36,0 %. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola hlavne v prípade hovädzieho mäsa (nižšia o 71,8 %), ale i strukovín, ovocia a zeleniny.

Orgánmi úradnej kontroly potravín v SR sú orgány štátnej veterinárnej a potravinovej správy a orgány štátnej správy v oblasti verejného zdravotníctva. Úradná kontrola potravín sa v SR vykonáva v zmysle zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov v prípade surovín a potravín rastlinného a živočíšneho pôvodu, zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov v prípade produktov živočíšneho pôvodu a zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným cieľom úradných kontrol potravín bolo overovanie dodržiavania právnych predpisov na zabezpečenie eliminácie nedostatkov u potravín vyrobených na našom území, zabránenie vstupu rizikových potravín z tretích krajín, ako i odhaľovanie zavádzania a klamania spotrebiteľov a falšovanie potravín tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia ľudí a záujmov spotrebiteľov EÚ.

V roku 2017 orgány úradnej kontroly potravín (ŠVPS SR a ÚVZ SR) celkovo skontrolovali 35 599 objektov, čo je 37,13 % z celkového počtu. Bolo vykonaných 105 316 kontrol, najviac v maloobchode (37 312 – 35,63 %,), v sektore služieb (31 667 – 30,07 %) a u výrobcov a baliarní (21 123 – 20,06 %). V roku 2017 boli zistené nedostatky u 7 599 objektov z 35 599 kontrolovaných objektov, čo je 21,35 %. Nedostatky boli zistené v celkovej hygiene v objektoch – 11 144 – 31,30 %, čo je zlepšenie oproti roku 2016 o 6,06 %. Pri uplatňovaní systému HACCP boli nedostatky v 2 854 objektoch – 8,02 % , čo je navýšenie oproti roku 2016 o 4,32 %, v označovaní potravín v 1834 objektoch – 5,15 % a predaj po dobe

spotreby/minimálnej trvanlivosti bol zistený v 2 357 objektoch – 6,62 %, čo je oproti roku 2016 zlepšenie o 0,39 %.

Z hľadiska jednotlivých sektorov bolo najviac nedostatkov v maloobchode až u 3 701 objektoch – 48,70 %, oproti roku 2016to je nepatrné zhoršenie o 0,43 %. Nedostatky sa týkali hlavne celkovej hygieny, predaja tovaru po dobe spotreby/minimálnej trvanlivosti a označovania výrobkov. V sektore služieb boli nedostatky u 2 472 objektov 32,53 %, čo predstavuje nepatrné zlepšenie oproti roku 2016 o 2,02 %, pričom nedostatky sa týkali celkovej hygieny, skladovania potravín, systému HACCP a manipulácie s potravinami.

V súvislosti s kvalitou potravín rezort MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to „Značka kvality SK“ a „Politika kvality EÚ“.

V roku 2017 boli inšpektormi RVPS vykonané aj kontroly výrobkov, uchádzajúcich sa o udelenie **Značky kvality SK**, keďže podľa „Zásad posudzovania a udeľovania Značky kvality SK na poľnohospodárske produkty a potraviny“, vykonávajú kontrolu dodržiavania podmienok pre udeľovanie značky u registrovaných výrobkov orgány Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky.

Spolu bolo vykonaných 52 kontrol pred udelením, pri ktorých bolo skontrolovaných 156 výrobkov rastlinného a živočíšneho pôvodu.

Udelenie Značky kvality SK sa uskutočnilo v rámci výstavy Danubius - Gastro 2017, pričom pred jej udelením bolo skontrolovaných 23 prevádzkovateľov a 79 výrobkom bola udelená Značka kvality SK. Pri príležitosti výstavy Agrokomplex 2017 bolo pred udelením prekontrolovaných 29 prevádzkovateľov a spolu bolo 79-tim výrobkom rastlinného a živočíšneho pôvodu udelená Značka kvality SK.

„Politika kvality EÚ“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povesť tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné označenie CHZO - (Protected geographical indication - PGI)

Chránené označenie pôvodu CHOP - (Protected designation of origin - PDO)

Zaručená tradičná špecialita ZTŠ - (Traditional speciality guaranteed - TSG)

Aktuálne má SR zapísaných 19 názvov výrobkov v Registri chránených označení Európskej komisie.

V roku 2017 bolo v obchodnej sieti vykonaných spolu 1500 úradných kontrol, pri ktorých boli skontrolované potraviny rastlinného aj živočíšneho pôvodu s chráneným označením. Spolu bolo prekontrolovaných 3 963 výrobkov.

Prekontrolovaných bolo 697 výrobkov s chráneným označením pôvodu, 2 709 výrobkov s chráneným zemepisným označením a 557 výrobkov s označením zaručená tradičná špecialita. V prípade potravín živočíšneho pôvodu boli zistené nedostatky v prípade Spišských párkov a pri syre Grana Padano. V prípade potravín rastlinného pôvodu boli zistené nedostatky pri Skalickom trdelníku a Žitavskej paprike.

3. Rozvoj vidieka

Projektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020

PPA v roku 2017 pokračovala v zjednodušovaní postupov, ktoré prispelo k urýchleniu procesov administrácie žiadostí o projektové podpory. Počas roka 2017 boli kapacity PPA vo veľkej miere zaťažené vyhodnocovaním žiadostí o NFP prijatých vo výzvach zverejnených v predchádzajúcich dvoch rokoch. Uvedené spôsobilo zverejnenie menšieho počtu výziev v roku 2017. Bolo prijatých 1 616 ŽoNFP, čo pri rovnakom počte zamestnancov vyhodnocujúcich žiadosti ako v predchádzajúcom roku zlepšilo situáciu iba čiastočne. PPA vyhlásila 6 výziev, k 6 podopatreniam:

- 4.3 - Podpora na investície do infraštruktúry súvisiacej s vývojom, modernizáciou a / alebo prispôsobením poľnohospodárstva a lesného hospodárstva – časť C) Vypracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav, (otvorená).
- 5.1 – Podpora na investície do preventívnych opatrení zameraných na zníženie následkov pravdepodobných prírodných katastrof, nepriaznivých poveternostných udalostí a katastrofických udalostí, (otvorená).
- 6.3 - Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov, (otvorená).
- 7.4 - Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania, alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry, (uzavretá).
- 8.6 – Podpora investícií do lesníckych technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh, (otvorená).
- 19.2 - Podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (uzavretá).

Priemerná úspešnosť žiadateľov za všetky výzvy je na úrovni 38,40 %.

Čerpanie prostriedkov z PRV SR 2014 – 2020 na projektové opatrenia bolo k 31.12.2017 vo výške 12,7 % z celkových limitov na tieto opatrenia programu. Nižšie čerpanie je spôsobené možnosťou podať žiadosti o platbu iba na obmedzené množstvo opatrení a po splnení všetkých podmienok na podanie ŽoP vrátane kontroly dodržania podmienok obstarávania a podmienky uzatvorenia záložnej zmluvy vo väčšine financovaných opatrení.

ŽoP mali vzostupnú tendenciu podávania. V roku 2017 bolo prijatých celkovo 628 ŽoP a oproti predchádzajúcemu roku tu bol nárast o 181 ŽoP. Vyplatených ŽoP bolo v roku 2017 celkovo 355 v celkovej sume 103 032 627,01 €, čo bolo medziročne o 93 ŽoP viac. Žiadosti o záložné právo majú stúpajúci trend, nakoľko žiadatelia už realizovali minimálne časť schváleného projektu a záložná zmluva je podmienkou pri podaní ŽoP. V súvislosti s administráciou veľkého množstva projektov PPA v roku 2017 prijala 234 žiadostí o zmenu projektu, čo neúmerne oneskoruje vyplácanie platieb. V roku 2017 bolo prijatých 141 žiadostí o záložné právo, čo je o 80 viac ako predchádzajúci rok. Tento trend bude pokračovať priamo úmerne s počtom podaných ŽoP. V roku 2017 sa administrovalo za PRV SR 2014 – 2020 veľké množstvo odvolaní a podnetov na preskúmanie rozhodnutí mimo odvolacieho konania hlavne v rámci opatrenia 6.1. „Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov“.

Neprojektové opatrenia PRV SR 2014 – 2020

V roku 2017 boli vyplatené podpory na neprojektové opatrenia:

Platba v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodársky pozemok (Opatrenie 12.1.) boli vyplatené v zmysle § 7 nariadenia vlády SR č. 75/2015 Z. z. z 8. apríla 2015, spolu 11 948,92 eur, z toho: 8 961,62 eur z EÚ a 2 987,30 eur spolufinancovanie zo SR .

Platba pre oblasti s prírodnými obmedzeniami alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC) – (Opatrenie 13) boli vyplatené v zmysle § 3 nariadenia vlády SR č. 75/2015 Z. z. z 8. apríla 2015. Vyplatená suma za rok 2017 predstavovala spolu: 36 598 865,26 eur, z toho: 27 240 874,94 eur z EÚ a 9 357 990,32 zo SR.

V roku 2017 sa nevyplácali neprojektové opatrenia na:

Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy (Opatrenie 8.1.), Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie (Opatrenie 10), Ekologické poľnohospodárstvo (Opatrenie 11), Platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesný pozemok (Opatrenie 12.2.), Platba na dobré životné podmienky zvierat (Opatrenie 14), Platba na lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochranu lesov (Opatrenie 15).

OP RH 2014 – 2020

Realizácia operačného programu OPRH 2014 - 2020 začala v roku 2016 vyhlásením prvých výziev. V roku 2017 PPA vyhlásila jedno vyzvanie Technická pomoc - Vyzvanie č. OPRH-TP-A6-2017-01, ktoré je otvorené. Zároveň bolo k 31.12.2017 otvorených 12 výziev:

- 6 výziev k Opatreniu 2.2.1 Produktívne investície do akvakultúry (čl. 48.1. a, c, d, f, g, h),
- 2 výzvy k Opatreniu 2.3.1 Produktívne investície do akvakultúry (čl. 48.1. e, j),
- 1 výzva k Opatreniu 5.1.1 Marketingové opatrenia (čl. 68.1. b, g) a
- 3 výzvy k Opatreniu 5.2.1 Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry.

Do konca roka 2017 bolo prijatých 21 žiadostí o NFP. V rámci Technickej pomoci bolo 6 žiadostí schválených, z toho 5 pre MPRV SR a 1 žiadosť pre MF SR. Pri piatich žiadostiach o NFP podali žiadatelia žiadosť o späťvzatie. Zvyšné žiadosti boli v roku 2017 predmetom administratívneho a odborného hodnotenia. Žiadna žiadosť o platbu nebola v roku 2017 preplatená.

4. Regionálny rozvoj

Integrovaný regionálny operačný program (2014 – 2020)

V roku 2017 sa Riadiaci orgán pre IROP (ďalej aj „RO“) kvôli zrýchleniu procesov implementácie, plnenia cieľov IROP a zvýšenia úrovne čerpania alokovaných finančných prostriedkov sústredil najmä na nasledovné úlohy a priority:

- vyhlasovanie výziev/vyzvaní na predkladanie Žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej aj ŽoNFP) ,
- administratívne overenie a odborné hodnotenie predložených ŽoNFP, zabezpečenie procesu odborného hodnotenia ŽoNFP externými hodnotiteľmi na RO a sprostredkovateľských orgánoch (ďalej aj „SO“),
- prípravu rozhodnutí (celkovo bolo v roku 2017 vydaných 376 rozhodnutí pre dopytovo-orientované projekty, z toho 241 o schválení ŽoNFP, 48 o neschválení ŽoNFP a 87 o zastavení konania o ŽoNFP),
- prípravu zmlúv o nenávratnom finančnom príspevku,
- prípravu revízie IROP.

Hlavným nástrojom zabezpečenia plnenia cieľov bola pre RO príprava a vyhlasovanie výziev na predkladanie ŽoNFP v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev. V roku 2017 bolo rámci IROP vyhlásených celkovo 7 dopytovo-orientovaných výziev na predkladanie ŽoNFP, 1 písomné vyzvanie v rámci prioritnej osi (ďalej aj „PO“) PO 4 a 1 písomné vyzvanie v rámci PO 6, spolu v celkovej hodnote 309 788 844,350 € (zdroj EÚ). K 31.12.2017 bolo od začiatku programovacieho obdobia celkovo vyhlásených 23 výziev/vyzvaní v indikatívnej sume 984 293 869,35 € (zdroj EÚ), čo je 56 % z celkovej alokácie IROP.

V roku 2017 boli dopytovo-orientované výzvy zamerané najmä na podporu dopravnej infraštruktúry (zlepšenie verejnej autobusovej dopravy), školskej infraštruktúry (podporu stredných odborných škôl), deinštitucionalizáciu poskytovania sociálnych služieb, modernizáciu infraštruktúry polikliník a zlepšenie životného prostredia (podporu prvkov zelenej infraštruktúry, zásobovania pitnou vodou, verejnej kanalizácie).

K 31.12.2017 dosiahlo čerpanie prostriedkov EÚ po zohľadnení nezrovnalostí a vratiek v rámci IROP výšku 79 898 558,91 €.

5. Zahraničný obchod

Vývoj zahraničného obchodu SR v roku 2017 je charakteristický podobným vývojom celkového a agropotravinárskeho zahraničného obchodu. Pokiaľ celkový zahraničný obchod mal dynamicky rastúci trend, agropotravinársky zahraničný obchod vykazuje rastúci trend primárne na strane dovozu. Vyššia dynamika nárastu agroimportu v porovnaní s agroexportom viedla k prehĺbeniu negatívnej obchodnej bilancie až o 124,2 mil. € (9,7 %) a záporné saldo dosiahlo – 1 401,7 mil. €. Z hľadiska teritoriálnej štruktúry agroobchodu dominantné postavenie si naďalej upevňujú členské krajiny EÚ. Na celkovom vývoze poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov sa vývoz do krajín EÚ-28 podieľal 95,5 %-mi a dovoz z krajín EÚ-28 91,1 %-mi na celkovom dovoze.

Medzi skupiny výrobkov, ktoré dosiahli za sledované obdobie najvyššiu hodnotu vývozu patria výrobky skupiny 10 – obilie, 04 – mlieko, mliečne výrobky, vajcia a med, skupiny 17 – cukor a cukrovinky, ďalej išlo o čokoládu, kávu, potravinové prípravky, pekársky tovar, slnečnicové a repkové semená, ostatné cukry, živé ošípané, slad a živý hovädzí dobytok.

V slovenskom dovoze medzi skupiny výrobkov, ktoré dosiahli za sledované obdobie najvyššiu hodnotu dovozu patria výrobky skupiny 02 – hovädzie, bravčové a hydinové mäso, skupiny 04 – mlieko, mliečne výrobky, vajcia a med, skupiny 22 – nealkoholické a alkoholické nápoje a ocot, ďalej išlo o dovozy čokolády, potravinových prípravkov, pekárskych výrobkov, cigariet, kávy, krmív, párkov a salám, konzervovaného mäsa a banánov.

Vývoj zahraničného obchodu, v mil. € Tabuľka 18

Ukazovateľ		Priemer 2012-16	2016	2017[1)]	Index 2017/2016	2017/Ø 2012-2016
Zahraničný obchod za SR spolu HS 01 - 99	Vývoz	65750	70032	74 813	106,8	113,8
	Dovoz	61859	66 386	71 817	108,2	116,1
	Obrat	127609	136419	146 631	107,5	114,9
	Saldo	3 891	3 646	2 996	82,2	77,0
z toho: agropotravinársky sektor za SR spolu HS 01 - 24						
	Vývoz	3 034	2 827	2 836	100,3	93,5
	Dovoz	3 920	4104	4 238	103,3	108,1
	Obrat	6 954	6 931	7 074	102,1	101,7
	Saldo	-886	-1 277	-1 402	109,7	158,1
v tom: zahraničný obchod agrosektoru SR s ČR HS 01 - 24						
	Vývoz	755	647	626	96,8	82,9
	Dovoz	1 050	1 051	1 035	98,5	98,6
	Obrat	1 804	1 698	1 660	97,8	92,0
	Saldo	-295	-404	-409	101,2	138,8

Prameň: Štatistický úrad SR, [1)] Predbežné údaje (marec 2018)
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf12 **Vývoj zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR**

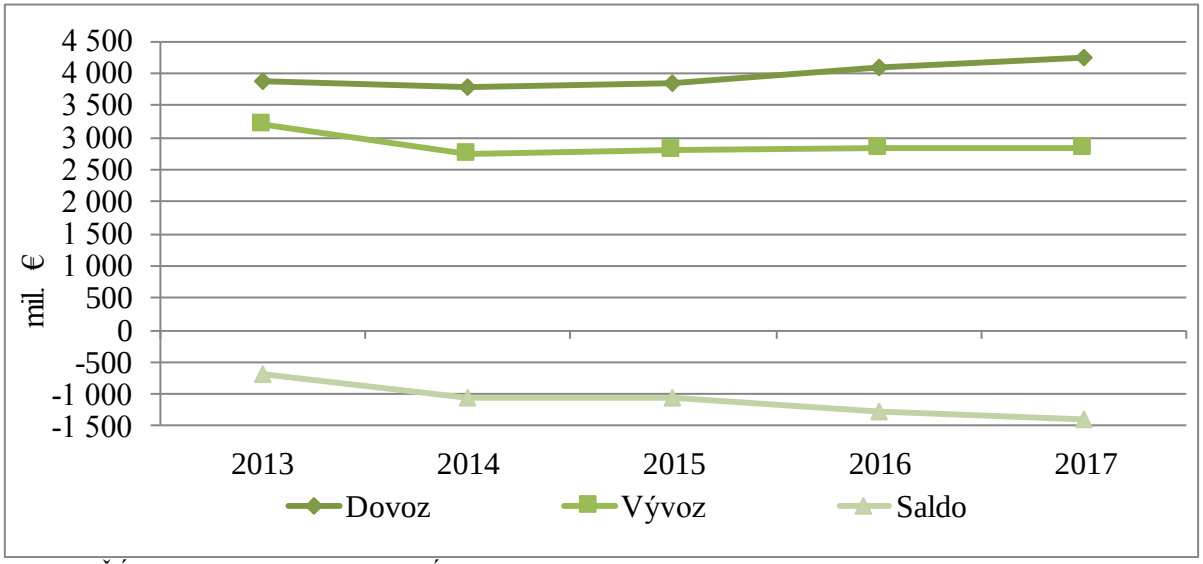

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval : NPPC-VÚEPP

Medziročne sa výrazne zvýšila hodnota dovozu tzv. nahraditeľných komodít z 3 104,8 mil. € na 3 266,8 mil. € (5,2 %). V obchode so spracovanými poľnohospodárskymi výrobkami (výrobky s vyššou pridanou hodnotou) Slovenská republika za sledované obdobie dosiahla zápornú obchodnú bilanciu. Vo vývoze prevládali výrobky s nižšou pridanou hodnotou na rozdiel od dovozov, kde prevládali výrobky s vyššou pridanou hodnotou. Tento trend môže pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, čo sa môže nepriaznivo odzrkadliť na negatívnom vývoji salda obchodnej bilancie. Pokiaľ sa nezvýši výkonnosť a efektívnosť potravinárskeho priemyslu, zlepšenie tejto situácie nie je možné riešiť masívnym zvýšením poľnohospodárskeho vývozu, pretože bude viesť k ďalšej eskalácii potravinárskeho importu s vysokou pridanou hodnotou, kde bude základom surovina exportovaná zo Slovenska.

6. Výdavky rozpočtovej kapitoly MPRV SR

Celkové výdavky do poľnohospodárstva v roku 2017 predstavovali 776,14 mil. € a medziročne sa zvýšili o 11,7 %. Najväčší podiel na celkových výdavkoch (52,9 %) tvorili výdavky na priame platby. Druhou skupinou podpôr, ktorá sa podieľala 30,0 % na celkových výdavkoch, boli prostriedky z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020. Zostávajúcich 17,1 % tvorili výdavky na všeobecné služby, TOV, OPRH, štátnu pomoc a národné opatrenia.

Celkové výdavky do poľnohospodárstva, rozvoja vidieka a potravinárstva v rokoch 2016 a 2017 v mil. € Tabuľka 19

Tituly	2016			2017		
	EÚ	SR	Spolu	EÚ	SR	Spolu
Trhovo orientované výdavky	7,90	3,60	11,50	12,14	5,20	17,34
Priame platby*	399,20	8,80	408,00	405,35	5,18	410,53
Program rozvoja vidieka SR 2007 - 2013	0,02	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00
Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020	121,10	41,30	162,40	172,29	60,75	233,04
OPRH SR 2007 - 2013	0,30	0,10	0,40	0,00	0,00	0,00
Štátna pomoc a národné podpory	0,00	4,60	4,60	0,00	9,33	9,33
Všeobecné služby	0,00	107,80	107,80	0,00	105,9	105,9
Spolu	**528,50**	**166,20**	**694,70**	**589,78**	**186,36**	**776,13**

Prameň: MPRV SR
* priame platby sú podrobne rozpísané v tabuľkách č. 4 a 5 v Prílohe 3
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Priame platby tvoria podstatnú časť výdavkov EÚ do poľnohospodárstva a predstavujú priamu podporu príjmu poľnohospodárov podľa vopred stanovených podmienok oprávnenosti. Realizujú sa formou bežných transferov subjektom priamo hospodáriacim na pôde. Pravidlá poskytovania priamych platieb upravuje nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 1307/2013 v platnom znení. Rozpočtové stropy pre rok 2017 boli stanovené vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) 2017/1272 zo 14. júla 2017.

Systém priamych platieb sa odvíja z princípu odviazania platieb od produkcie, pričom platby sú vyplácané na hektár výmery poľnohospodárskej plochy žiadateľa. Platby sú

nárokovateľné, t. j. ak o ne poľnohospodár požiada a splní podmienky pre ich priznanie, platby musia byť poskytnuté. Zároveň sa umožňuje zaviesť viacero podporných režimov viazaných k aktuálnemu roku podania žiadosti a reálnej produkcii jednotiek žiadateľa.

V roku 2017 boli priame platby poskytované formou oddelených priamych platieb, viazaných priamych platieb a prechodných vnútroštátnych platieb.

Vyplatené priame platby v roku 2017 v mil. € Tabuľka 20

Tituly	2016	2017
Prechodné vnútroštátne platby, z toho:		
doplnková vnútroštátna platba na dobytčie jednotky (PP zo ŠR)	5,57	5,17
Prechodný zjednodušený režim základnej platby	217,17	222,92
Platby na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie (greening)	116,73	119,50
Platba pre mladých poľnohospodárov	0,26	0,45
Viazané priame platby, z toho:		
platba na pestovanie cukrovej repy	7,83	6,71
platba na pestovanie chmeľu	0,04	0,04
platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou	0,17	0,17
platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou	0,43	0,40
platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s vysokou prácnosťou	0,07	0,08
platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou	0,37	0,44
platba na pestovanie rajčiakov	0,27	0,04
platba na chov bahníc, jariek a kôz	6,01	5,30
platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytka	9,06	8,90
platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka	39,01	35,31
Refundácia finančnej disciplíny RFD	4,96	5,06
Osobitná platba na cukor + ostatné PP	0,01	0,03
Priame platby spolu	**408,01**	**410,53**

Prameň: MPRV SR, PPA
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Jednotný právny rámec pre financovanie SPP v období finančnej perspektívy rokov 2014 -2020 ustanovuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 zo 17. decembra 2013 o financovaní, riadení a monitorovaní SPP a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (ES) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008.

Financovanie výdavkov v oblasti rozvoja vidieka, ako II. piliera SPP, sa realizuje prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV). V zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 je EPFRV jedným z európskych štrukturálnych a investičných fondov, ktorých podpora má dopĺňať národné intervencie v súvislosti so stratégiou EÚ na zabezpečenie inteligentného, udržateľného

a inkluzívneho rastu – stratégie „Európa 2020“. Národným dokumentom, ktorý stanovuje stratégiu a priority SR pre využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov, je Partnerská dohoda SR na roky 2014 – 2020 schválená EK 20. 6. 2014. EPFRV je súčasťou všeobecného rozpočtu EÚ.

Výdavky na PRV SR 2014 – 2020 za rok 2017, v mil. € Tabuľka 21

Opatrenie	Verejné výdavky spolu	z toho: EPFRV	z toho: ŠR
1. Prenos znalostí a informačné akcie	0,00	0,00	0,00
2. Poradenské služby	0,00	0,00	0,00
4. Investície do hmotného majetku	65,63	49,18	16,45
5. Obnova potenciálu poľnohosp. výroby - prevencia	0,00		0,00
6. Rozvoj poľnosp. podnikov a podnikateľskej činosti	6,23	4,67	1,56
7. Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	0,00	0,00	0,00
8. Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov	30,61	21,72	8,89
10. Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie	18,50	13,76	4,74
11. Ekologické poľnohospodárstvo	17,40	12,84	4,56
12. Platby v rámci NATURA 2000 a smernici o vode	1,00	0,74	0,26
13. Platby pre oblasti s prírod. a lebo inými osob. obmedzeniami	61,55	45,89	15,66
14. Dobré životné podmienky zvierat	22,88	16,56	6,32
15. Lesnícko-environmentálne platby	1,05	0,79	0,26
16. Spolupráca	0,00	0,00	0,00
19. LEADER	0,65	0,48	0,17
Technická pomoc	7,54	5,66	1,88
PRV SR 2014-2020 - rok 2017 spolu	**233,04**	**172,30**	**60,74**

Prameň: MPRV SR, PPA, *761 024 € - prostriedky rozpočtovej kapitoly MPRV SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Celkové podpory v rokoch 2012 – 2017, v mil. € Tabuľka 22

Ukazovateľ	Ø2012-2016	2016	2017	Index 2017/16	Index 2017/ Ø2012-2016
Celkové podpory	764,3	694,7	776,1	111,7	101,5

Prameň: MPRV SR, PPA
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

2. Ekonomika krajín Európskej únie

Poľnohospodársky príjem[11)] v priemere na jedného pracovníka – ročnú pracovnú jednotku (indikátor A) v krajinách EÚ-28 sa v roku 2017 medziročne zvýšil o 8,6 %, (čo

[11] Poľnohospodársky príjem zahŕňa príjmy plynúce z poľnohospodárskej činnosti (rovnako ako neoddeliteľné nepoľnohospodárske a vedľajšie činnosti) za dané účtovné obdobie (t.j kalendárny rok 2015)

bolo o 8,2 p.b. viac ako v roku 2015. V krajinách EÚ-15 bol nárast vyšší a dosiahol 9,8 %.

Graf 13 **Poľnohospodársky príjem na jedného pracovníka v EÚ (Indikátor A),** zmena 2016/2015 * v %

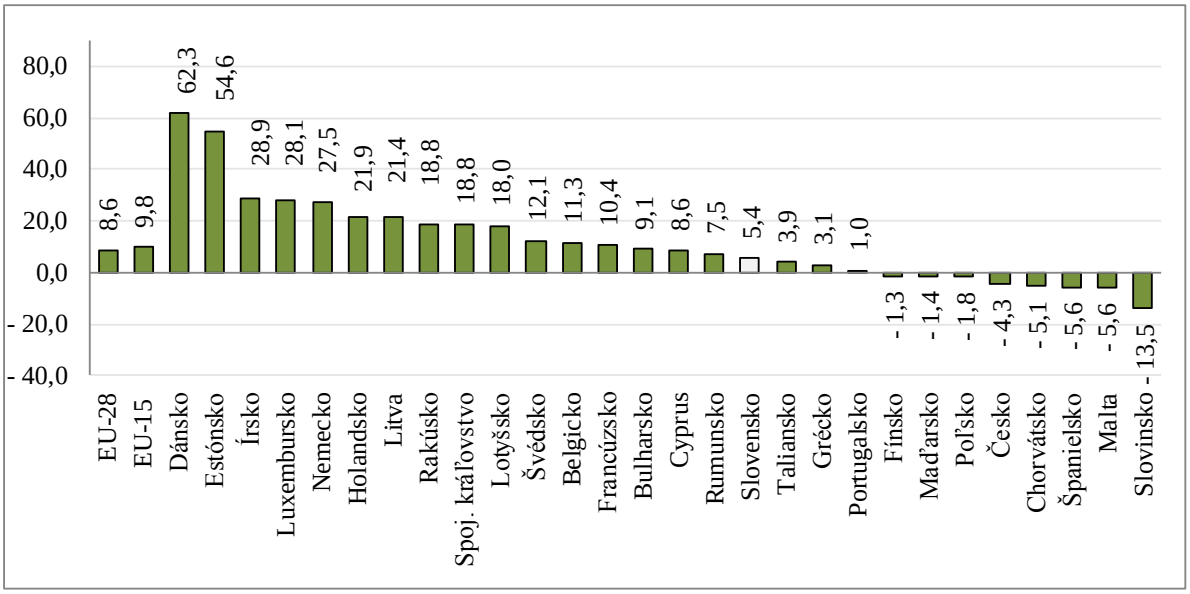

Prameň: Eurostat, online data - máj 2017,
* rok 2016 podľa odhadov poskytnutých jednotlivými členskými štátmi
Vypracoval: NPPC- VÚEPP

Vzrástol v dvadsiatich dvoch členských štátoch, najmä v Dánsku a Estónsku a klesol v ôsmich členských štátoch, najviac v Slovinsku. Rozdiely v príjmoch medzi starými krajinami - EÚ-15 a novo pristúpenými krajinami EÚ- N13 sú stále značné a zmenšujú sa iba postupne.

Poľnohospodárska produkcia v krajinách EÚ-28 dosiahla v roku 2016 hodnotu 385,2 mld. €, čo bolo o 18 mld. €, t.j. o 4,5 % menej ako v predchádzajúcom roku. Krajiny EÚ-15 vyprodukovali 83,9 % z produkcie krajín EÚ-28, a to pri rastlinných komoditách 68,9 % a pri živočíšnych komoditách 82,5 %. Najväčšími producentmi, podieľajúcimi sa na produkcii v EÚ-28 boli štyri produkčne rozhodujúce krajiny a to Francúzsko (17,4 %), Nemecko (13,4 %), Taliansko (12,7 %) a Španielsko (12,0 %). Slovensko sa na produkcii krajín EÚ-28 podieľalo 0,6 % s objemom 2 244 mil. €.

Využívaná poľnohospodárska pôda v krajinách EÚ-28 dosiahla za ostatné sledované obdobie 174,4 mil. ha, čo bolo 44,2 % z celkovej pôdnej plochy krajín EÚ-28. Výmera poľnohospodársky využívanej poľnohospodárskej pôdy sa medziročne zvýšila o 0,8 %, t.j. o 1,4 mil. ha v dôsledku zvýšenia poľnohospodárskej pôdy v krajinách EÚ-15 o 1,1 mil. ha, najmä Grécka (1,4 mil. ha) a Spojenom kráľovstve (1,4 mil. ha) a klesla najmä v Taliansku (757 tis. ha) a Španielsku (453 tis. ha). Takmer 15,1 % poľnohospodárskej pôdy (25,6 mil. ha) spadá do horských oblastí, kde poľnohospodársku výrobu obmedzuje ich znevýhodnenie. Rozhodujúci podiel poľnohospodársky využívanej pôdy, a to až 71,3 % z pôdy krajín EÚ-28 obhospodarovali krajiny EÚ-15. Najvyšší podiel na celkovej poľnohospodársky využívanej pôde krajín EÚ-28 dosahuje Francúzsko (15,9 %), Španielsko (13,4 %) a Nemecko (9,6 %). Slovensko sa podieľalo na 1,1 %, podobne ako Holandsko (1,1 %) a Lotyšsko (1,1 %).

Hrubá pridaná hodnota v krajinách EÚ-28 v roku 2016 dosiahla 161,9 mld. €, čo bolo o 2 % menej ako v predchádzajúcom roku. Rozhodujúci podiel jej celkového objemu (85,1 %)

vytvorili krajiny pôvodnej EÚ-15, najviac Taliansko (18,8 %), Španielsko (16,2 %), Francúzsko (15,9 %) a Nemecko (10,2 %). Podiel Slovenska dosahoval na hrubej pridanej hodnote krajín EÚ-28 0,4 % (597,1 tis. €) a medziročne sa zvýšil o 0,1p.b..

Podpory do poľnohospodárstva dosiahli v roku 2016 úroveň 52,5 mld. €, čo bolo o 3,9 % (2 mld. €) viac ako pred rokom. Rozhodujúca časť z celkových podpôr (78,2 %) bola alokovaná do pôvodných členských krajín (41,0 mld. €). Ich objem bol medziročne o 5,8 % vyšší (0,8 mld. €). Najviac podpôr z celkovej podpory EÚ-28 bolo alokovaných do produkčne rozhodujúcich krajín a to do Francúzska (15,6 %), Nemecka (12,8 %), Španielska (10,8 %), Talianska (9,8 %) a Spojenom kráľovstve (7,2 %). Slovensku bolo poskytnutých 0,9 % z celkových podpôr EÚ-28, čo znamenalo 256,7 € na ha p. v. p a táto úroveň bola o 14,7 % nižšia ako priemer krajín EÚ-28.

Graf 14 **Podpora v € na hektár poľnohospodársky využívanej pôdy v roku 2016**

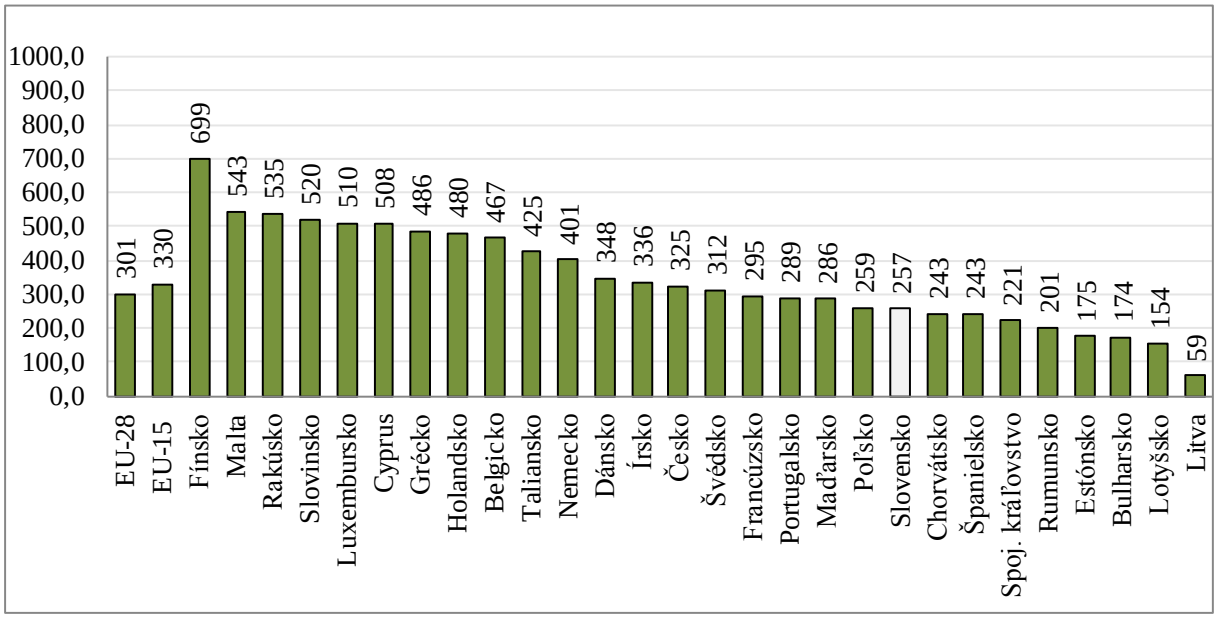

Prameň: Eurostat, online data, marec 2017
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Zamestnanosť v poľnohospodárstve má v krajinách EÚ-28 dlhodobo klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2012 bolo v poľnohospodárstve krajín EÚ-28 zamestnaných 10,3 mil. osôb, v roku 2016 to bolo už len 9,5 mil. osôb. Na poľnohospodárskej zamestnanosti krajín EÚ-28 sa v roku 2016 najviac podieľalo Poľsko (17,7 %), Rumunsko (16,8 %) a Taliansko (11,9 %), čo súviselo s rozsahom poľnohospodárskej výroby a väčším počtom menších individuálnych hospodárstiev v týchto krajinách. Slovensko dosiahlo podiel 0,5 %.

Podľa posledných dostupných údajov Eurostatu[12] sa **potravinársky priemysel** EÚ, v rámci jednotlivých krajín EÚ-28 podieľal na národnej ekonomike v roku 2015 nasledovne:

[12] Z dôvodu nedostupnosti údajov za polovicu krajín EÚ-28 za rok 2016, sú komentované údaje prevažne za rok 2015

— hrubá produkcia: od 0,5 % (Luxembursko) do 7,0 % (Španielsko). Podiel SR tvoril 2,0 %. Najväčší objem hrubej produkcie potravinárstva dosiahlo Nemecko (179 mld. €) a Francúzsko (160 mld. €).

— výrobná spotreba: od 0,5 % (Luxembursko) do 10,9 % (Španielsko). Slovensko dosiahlo podiel 2,4 %. Najväčší objem výrobnej spotreby mali Nemecko (133,7 mld. €), Španielsko (114,0 mld. €) a Francúzsko (113,7 mld. €).

— hrubá pridaná hodnota: od 0,6 % (Luxembursko) do 5,2 % (Rumunsko). Slovensko sa podieľalo 1,4 %. Najväčší objem hrubej pridanej hodnoty dosiahlo Francúzsko (47 mld. €), Nemecko (45 mld. €) a Spojené kráľovstvo (37 mld. €).

— zamestnanosť od 1,1 % (Švédsko) do 3,9 % (Chorvátsko). Podiel SR zostal stabilizovaný na úrovni 1,9 %, čím je SR zaradená medzi krajiny so strednou úrovňou podielu na národnej ekonomike. Najviac zamestnancov má Nemecko (930 tis. osôb), Francúzsko (645 tis. osôb), Poľsko (535 tis. osôb), Taliansko (451 tis. osôb), Španielsko (430 tis. osôb) a Spojené kráľovstvo (413 tis. osôb), naopak najmenej Malta (4 tis. osôb) a Luxembursko (6 tis. osôb).

— tvorba hrubého fixného kapitálu (údaj za polovicu krajín nedostupný): od 0,4 % (Luxembursko) do 2,6 % (Portugalsko a Bulharsko). Podiel SR v roku 2015 dosiahol 1,3 % a 1,6 % v roku 2016.

Najväčší objem **hrubej potravinárskej produkcie** v roku 2015 vyprodukovalo Nemecko (179 mld. €), Francúzsko (160 mld. €), Španielsko (142 mld. €), Taliansko (133 mld. €) a Spojené kráľovstvo (122 mld. €) a najmenej hrubej produkcie vytvorila Malta (448 mil. €) a Luxembursko (991 mil. €). SR (rok 2016) medziročne objem produkcie zvýšila (0,5 %) z 3,77 mld. € na 3,79 mld. €.

Graf 15 **Hrubá produkcia za výrobu potravín, nápojov a tabaku, v mil. €**

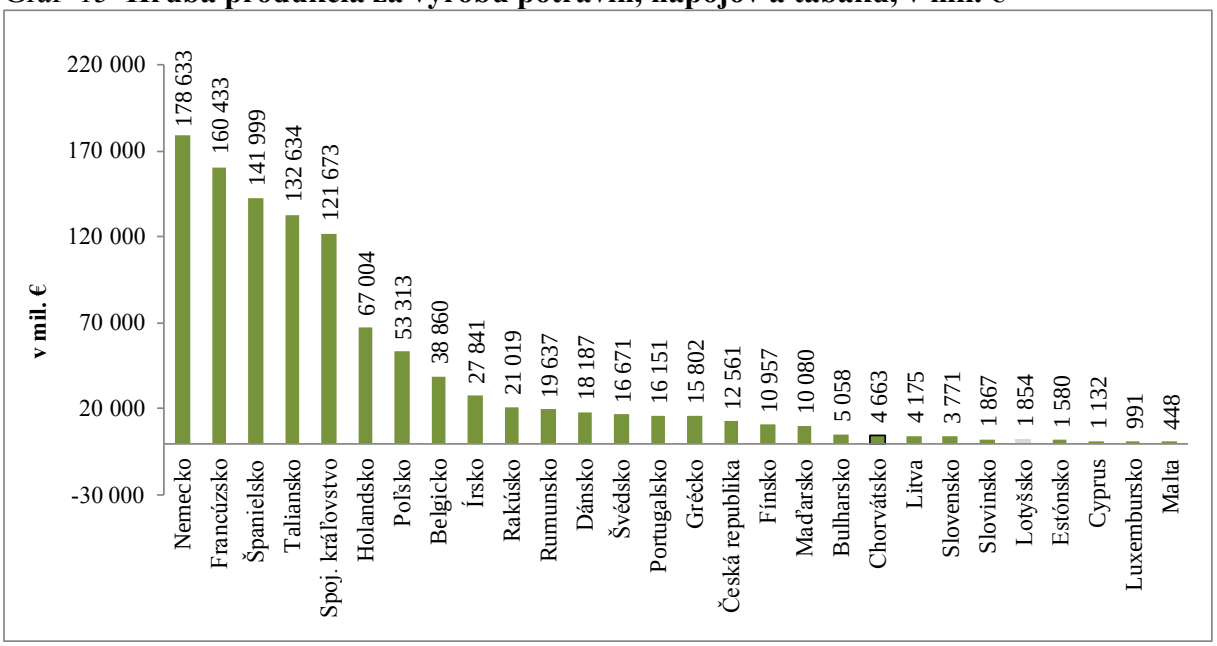

Prameň: Eurostat
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V potravinárskom priemysle EÚ bolo v roku 2015 zamestnaných cca 4,9 mil. osôb. Najviac osôb pracovalo v Nemecku (930 tis. osôb), Francúzsku (635 tis. osôb), Poľsku (535 tis. osôb) a v Taliansku (451 tis. osôb).

Z hľadiska technologického a hygienického majú v potravinárstve dôležitosť investície, ktorých výška zodpovedá rozsahu produkcie a následne zamestnanosti. Krajinami s najvyšším objemom investícií v roku 2016 (za polovicu krajín EÚ-28 údaj nedostupný) boli Francúzsko a Spojené kráľovstvo.

3. Závery a odporúčania

Plnenie odporúčaní zo Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve za rok 2016 bolo zamerané najmä na financovanie slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva a rozvoja vidieka v programovom období 2014-2020, schémy priamych platieb, podporu špecializovaných plodín rastlinnej výroby a podporu živočíšnej výroby, riešenie otázok zamestnanosti najmä v Koncepcii podpory malých, mladých a rodinných farmárov, ako aj ďalšie odporúčania, ktorých realizácia je časovo dlhodobejšia a presahuje obdobie jedného roka. Z tohto hľadiska boli niektoré odporúčania znovu zaradené do odporúčaní do Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve za rok 2017.

3.1. Závery

- Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na makroekonomických ukazovateľoch hospodárstva SR sa znížil, čo bolo výsledkom odvetvových dosahov, najmä v poľnohospodárstve, pokles poľnohospodárskej výroby.
- Pri zvýšených podporách do poľnohospodárstva stagnovala jeho produkčná výkonnosť, t.j. celková poľnohospodárska produkcia. V štruktúre pretrváva vyšší podiel rastlinnej produkcie pred živočíšnou.
- Zníženie hrubej poľnohospodárskej produkcie bolo dôsledkom poklesu vyprodukovaných množstiev v rastlinnej výrobe všetkých produkčne rozhodujúcich komodít (okrem ovocia) s najvyšším výpadkom produkcie obilnín a cukrovej repy a nárastu v živočíšnej výrobe,
- Nárast tržieb za vlastné výrobky v dôsledku zvýšenia cien poľnohospodárskych výrobkov rastlinnej a živočíšnej výroby, pri súčasnom poklese celkových tržieb za rastlinné výrobky a výraznom náraste celkových tržieb za živočíšne výrobky,
- Pokles tvorby hrubého fixného kapitálu, rýchlejším tempom v poľnohospodárstve ako v potravinárstve,
- V obidvoch odvetviach sa znížila zamestnanosť. Klesol počet pracovných síl v poľnohospodárstve aj v potravinárstve s rýchlejšou dynamikou v potravinárstve, Napriek podpore mladých farmárov pretrváva silné zastúpenie pracovníkov vyšších vekových kategórií. V obidvoch agropotravinárskych odvetviach bola mzda, v porovnaní s priemerom ekonomiky SR, nižšia a to v pôdohospodárstve o 23,6 %, v potravinárstve o 19,0 % za súbor podnikov s 20 a viac zamestnancami s výnimkou organizácií

finančného sprostredkovania a všetkých nepodnikateľských organizácií, ktoré sú zahrnuté bez ohľadu na počet zamestnancov a za súbor podnikov nižším ako 20, ktoré dosahujú ročnú produkciu 5 miliónov eur a viac,

- Výsledok hospodárenia bol kladný v obidvoch odvetviach, ale podiel ziskových podnikov klesol s rýchlejšou dynamikou v poľnohospodárstve ako v potravinárstve. Jeho úroveň bola nižšia v poľnohospodárstve (60,2 mil. €) ako v potravinárstve (163,2 mil. €).
- Cenový vývoj sa vyvíjal pozitívne pre poľnohospodárstvo. Ceny poľnohospodárskych výrobkov rástli rýchlejším tempom ako ceny vstupov do poľnohospodárstva. Po trojročnom deflačnom období sa miera inflácie zvýšila.
- Vo výsledkoch hospodárenia pretrvávali diferencie medzi poľnohospodárskymi podnikmi hospodáriacimi nielen v rozdielnych, ale aj v rovnakých prírodných podmienkach.
- Podnikateľské prostredie ovplyvňovali najmä obchodné riziká, vyplývajúce z volatility trhov s poľnohospodárskymi komoditami, systém podpôr v rámci SPP EÚ a interné faktory predovšetkým dopady legislatívy, ekonomických a finančných nástrojov (národné podpory, úvery, poistenie, dane a odvody do fondov...) a samotné manažérske rozhodnutia a úsporné opatrenia podnikov.
- Celkové výdavky do poľnohospodárstva a potravinárstva z európskych a národných zdrojov dosiahli objem 776,1 mil. € a medziročne sa zvýšili (11,7 %). Rozhodujúci podiel z ich objemu tvorili prostriedky z rozpočtu EÚ. Najväčší podiel na celkových výdavkoch tvorili výdavky na priame platby (52,9 %). Na Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 pripadalo (30 %) a 17,1 % tvorili výdavky na všeobecné služby, TOV, OPRH, štátnu pomoc a národné opatrenia.
- Konkurenčné prostredie na jednotnom trhu EÚ bolo ovplyvnené rozdielnou úrovňou podpôr medzi pôvodnými členskými krajinami EÚ a Slovenskom, ktorú umožňujú pravidlá SPP. Celková úroveň priamych platieb v prepočte na ha p.p. v SR ostala naďalej pod priemerom starých členských krajín EÚ-15.
- V podnikateľskej štruktúre poľnohospodárstva dominovali právnické osoby, najmä obchodné spoločnosti, ktorých počet sa zvýšil, kým počet poľnohospodárskych družstiev klesol. Vzrástol počet registrovaných fyzických osôb (SHR).
- Výmera využitej poľnohospodárskej pôdy sa mierne znížila. Cena poľnohospodárskej pôdy na Slovensku je pod úrovňou cien pôdy štátov pôvodnej EÚ-15, čo môžu využiť zahraniční investori. Pretrvávajú nedoriešené vlastnícke vzťahy k pôde.
- Zmenila sa štruktúra osevu, klesol podiel obilnín a zeleniny a vzrástol podiel olejnín a objemových krmovín.
- Klesli stavy hovädzieho dobytka a oviec, zvýšili sa stavy ošípaných, hydiny a kôz a capov. V sektore hovädzieho dobytka sa zhoršili reprodukčné vlastnosti, ale zvýšila sa ročná mliekova úžitkovosť na dojnicu a priemerné denné prírastky dobytka vo výkrme.
- Pretrváva nerovnosť vzťahov medzi poľnohospodárskou prvovýrobou, spracovateľským priemyslom a obchodnými reťazcami.

- Prehĺbilo sa záporné saldo zahraničného obchodu s agropotravinárskymi výrobkami na úroveň -1 401,7 mil. €, pri rýchlejšom tempe dovozu ako vývozu. Pokračoval vývoz prvotných poľnohospodárskych surovín (pšenica, živý hovädzí dobytok, živé ošípané, ...).
- Pokračoval import potravinárskych výrobkov zo zahraničia obchodnými reťazcami, čím sa vytvárali predpoklady pre narastajúcu závislosť Slovenska od dovezených komodít mierneho pásma, pre ktoré má Slovensko vhodné podmienky na ich výrobu.
- Klesla výmera prenajatých závlah, najmä na Pohroní a Poiplí, menej na Ponitrí, Podunajsku a Hornom Považí. . Rozsah závlah ostal na úrovni predchádzajúceho roka v regiónoch Záhoria, Dolného Považia, , Bodrogu a Hornádu Závlahy využívajú najmä pestovatelia intenzívnych plodín, ktorí v trhových cenách plodín zahŕňajú aj náklady na závlahovú vodu.
- Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny nápoje a tabak na celkových spotrebných výdavkoch nepatrne vzrástol (0,16 p. b.) na 24,98 %, čo je v porovnaní s priemerom štátov EÚ-28 vysoký podiel aj vzhľadom na príjmovú situáciu obyvateľstva.
- Medziročne výrazne vzrástla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 3,1 kg. Nárast spotreby hovädzieho mäsa pokračoval a jeho spotreba vzrástla o 0,1 kg na 4,9 kg na osobu. Vzrástla aj spotreba hydiny o 3,4 kg, zemiakov o 1,6 kg, mlieka a mliečnych výrobkov o 0,6 kg a rýb o 0,2 kg a na osobu. Klesla spotreba zeleniny o 3,6 kg, ovocia o 2,8 kg, obilnín v hodnote múky o 1,1 kg na osobu a bravčového mäsa o 0,3 kg na osobu.
- Zvýšil sa počet registrovaných prevádzkovateľov v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby (8.7 %). Zvýšila sa celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV a predstavovala 10 % z celoštátnej využiteľnej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS.
- Energia vyrobená z vybraných obnoviteľných zdrojov sa zvýšila, ale výstavba bioplynových staníc, stagnovala.
- Poľnohospodársky sektor tvorí približne 7,6 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v Slovenskej republike. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia prostredníctvom emisií skleníkových plynov (oxid dusný, metán) má dlhodobo klesajúcu tendenciu.

3.2. Odporúčania

V ďalšom období pri navrhovaní opatrení, resp. hľadaní nástrojov pre zabezpečenie výkonnosti poľnohospodárstva a potravinárstva, jeho konkurencieschopnosti na jednotnom trhu EÚ, bude potrebné realizovať odporúčania presahujúce rámec jedného roka:

- vypracovať strategický materiál rozvoja slovenského poľnohospodárstva na obdobie do roku 2030,
- vypracovať strategický materiál rozvoja slovenského potravinárstva na obdobie do roku 2030,
- aplikovať naďalej Koncepciu pôdohospodárstva na roky 2013 – 2020, vrátane Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020,

- zjednocovať legislatívu slovenského agropotravinárstva s európskou legislatívou, najmä v oblastiach, kde predpisy pre slovenských výrobcov prevyšujú požiadavky EÚ,
- presadzovať rovnaké podmienky a nástroje SPP pre všetky členské krajiny EÚ, najmä riešenie zrovnoprávnenia úrovne poskytovania priamych platieb v rámci EÚ,
- vytvoriť register nájomných vzťahov k pôde,
- zvýšiť podiel zastúpenia slovenských výrobkov na domácom trhu prostredníctvom programov podpory MPRV SR pre malé, stredné a veľké potravinárske podniky pôsobiace na území SR,
- stabilizovať, resp. rozšíriť poľnohospodársku a potravinársku výrobu, a tým podporu zamestnanosti rozširovaním lokálneho, resp. regionálneho odbytu výrobkov, miestnych a regionálnych trhov s pozitívnym dopadom na zvýšený predaj domácej produkcie a kvalitu vidieckeho života,
- pokračovať v realizovaní mechanizmov na podporu živočíšnej výroby, pre stabilizáciu stavov hospodárskych zvierat a zvýšenie úžitkovosti živočíšnej výroby,
- naďalej vytvárať systémové opatrenia a úverové rámce pre poskytovanie dlhodobých úverov z komerčných bánk na nákup poľnohospodárskej pôdy,
- riešiť systémovo rizikovosť poľnohospodárskej výroby najmä dosahy nepoistiteľných rizík, ktoré nie sú predmetom poistenia všetkých plodín komerčných poisťovní,
- hľadať možnosti riešenia problémov týkajúcich sa dane z poľnohospodárskej pôdy,
- rozširovať pestovanie ovocia, zeleniny, zemiakov a ich spracovanie za účelom zvýšenia zamestnanosti, spotreby a zníženia dovozu,
- naďalej rozširovať pestovanie zeleniny s využitím netradičných zdrojov energie,
- pokračovať v podporovaní spotreby slovenských poľnohospodárskych produktov a potravín v rámci Národného programu podpory poľnohospodárskych produktov a potravín Značka kvality SK a Politika kvality EÚ pod záštitou MPRV SR,
- podporiť vytváranie odbytových organizácií poľnohospodárskych a potravinárskych výrobcov predávajúcich agropotravinárske výrobky,
- nastaviť v rámci pravidiel EÚ a SR korektné vzťahy v jednotlivých článkoch potravinovej vertikály, hlavne posilniť trhovú vyjednávaciu silu prvovýrobcov a výrobcov potravín v potravinovej vertikále,
- podporiť presadzovanie tradičných regionálnych špecialít, ich prezentáciu na medzinárodných podujatiach,
- prehodnotiť možnosti zníženia DPH na vybrané potraviny,
- podporiť investície do závlahového systému a revitalizovať hydromelioračné sústavy,
- podporovať ekologické poľnohospodárstvo v rámci PRV SR 2014 – 2020,
- pokračovať vo vytváraní podmienok pre rozšírenie výroby obnoviteľných zdrojov energie,

- uplatňovať zásady správnej poľnohospodárskej praxe zabezpečujúce minimalizáciu emisií skleníkových plynov a amoniaku,
- podporiť investície v záujme znižovania znečisťovania ovzdušia v potravinárstve,
- vytvárať systémové opatrenia pre zníženie zaťaženia potravinárskeho priemyslu rozšírenou zodpovednosťou výrobcov v intenciách zákona o odpadoch,
- vytvárať priaznivé podmienky pre rozvoj poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu a jeho prepojenie s výrobnou praxou,

MPRV SR s cieľom zvýšenia potravinovej bezpečnosti SR permanentne nabáda potravinárskych prvovýrobcov, aby budovali vertikálne štruktúry tak, aby doma dopestované suroviny boli aj doma spracované na potraviny a generovala sa tak zvýšená pridaná hodnota. V snahe zvýšiť zastúpenie slovenských a na Slovensku vyrobených výrobkov na pultoch maloobchodných prevádzok, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR spustilo program podpory malých regionálnych výrobcov potravín. Naďalej je nevyhnutné vykonať ešte mnoho aktivít, predovšetkým v oblasti osvety tak, aby slovenskí výrobcovia regionálnych potravín vedeli tovar nielen kvalitne vyrobiť, ale aj zabaliť, označiť a včas dodať na pulty maloobchodných prevádzok. V oblasti podpory pozície veľkých už zavedených výrobcov potravín s celoslovenskou distribúciou, MPRV SR pripravilo novelu zákona č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny, intenzívne rokuje so zástupcami rozhodných maloobchodných sietí a pôsobí na to, aby slovenskí výrobcovia potravín mali celoplošne lepšie zastúpenie nielen na regáloch maloobchodných reťazcov, ale aj v akciových letákoch.

Podrobnejšie informácie k jednotlivým častiam vlastného materiálu sú uvedené v prílohách 1 až 10.